
GKI Gazdaságkutató Zrt.

**A magyar gazdaság és ezen belül az
államháztartás helyzetéről és perspektívájáról
szóló folyamatos makrogazdasági tájékoztatás,
2017. június**

Készült a

Költségvetési Tanács

megbízásából

2017. június

GKI Gazdaságkutató Zrt.

1092 Budapest, Ráday u. 42-44.

1461 Budapest, Pf. 232.

[http:// www.gki.hu](http://www.gki.hu)

Tel: 318-1284; 266-2088 Fax: 318-4023; 266-2118

gki@gki.hu

Készítették:

Adler Judit
Akar László
Bank Dénes
Bózsó Péter
Czelleng Ádám
Forgács Máté
Karsai Gábor
Losoncz Miklós
Madar Norbert
Molnár László
Némethné Pál Katalin
Papanek Gábor
Petz Raymund
Tátrai Márk
Timár Szabolcs
Udvardi Attila
Veres Máté
Vértes András

Szerkesztette:

Karsai Gábor

© GKI Gazdaságkutató Zrt.

A tanulmánynak vagy részeinek bármely módon való sokszorosítása tilos.

A tanulmány megállapításai csak a forrás megjelölésével idézhetők.

Tartalomjegyzék

1.	VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	1
2.	VILÁGGAZDASÁGI FOLYAMATOK	5
3.	GAZDASÁGI VÁRAKOZÁSOK	9
4.	GAZDASÁGPOLITIKA	10
5.	A LAKOSSÁG JÖVEDELME, MEGTAKARÍTÁSA ÉS FOGYASZTÁSA	13
6.	BERUHÁZÁS, FELHALMOZÁS	16
7.	REÁLFOLYAMATOK	19
7.1.	<i>Ipar</i>	19
7.2.	<i>Építőipar</i>	21
7.3.	<i>Mezőgazdaság</i>	23
7.4.	<i>Szolgáltatások</i>	24
7.5.	<i>Külkereskedelem</i>	29
8.	FOGLALKOZTATÁS	31
9.	PÉNZÜGYI SEKTOR	34
10.	ÁLLAMHÁZTARTÁS, ÁLLAMADÓSSÁG	38
11.	INFLÁCIÓ, KAMAT, ÁRFOLYAM	42
12.	KÜLSŐ EGYENSÚLY	45
13.	AZ ELŐREJELZÉS KOCKÁZATAI	47
	STATISZTIKAI FÜGGELÉK	49

1. Vezetői összefoglaló

A magyar gazdaság 2017 első negyedében 4,2%-kal, senki által nem várt sebességgel bővült. 2007 óta csak egyszer volt ennél gyorsabb növekedést mutató negyedév. A magas dinamikát az alacsony bázis is jelentős mértékben segítette. A magyar növekedés sokkal gyorsabb volt az EU átlagánál, a régióban azonban ez nem volt kiugró teljesítmény. A magyarnál több mint 1 százalékponttal gyorsabb volt a román és a szlovén, de dinamikusabb a lengyel és a három balti ország növekedése is. Az áprilisi adatok fékeződést jeleznek Magyarországon, a mezőgazdaságban az idei visszaesés jelentős lesz. Az év során a fogyasztás gyorsulása, de a beruházások markáns lassulása várható. Ezért a GKI az eddigi 3,2%-ról csak 3,5%-ra emelte idei növekedési prognózisát, bár az ennél kissé gyorsabb emelkedésnek is van esélye. A külső és belső egyensúly kissé romlik, az infláció gyorsul, de a folyamatok rövidtávon elfogadhatóak. A magyar gazdaság középtávú pályája szempontjából fontos, hogy az EU-ban – a német választások után – napirendre kerül a szoros együttműködésre kész országok integrációjának elmélyítése. Ez ugyanis az EU perifériájára szoríthatja Magyarországot, miközben a korábbinál kevésbé számíthat a jelenlegi működése szempontjából meghatározó fontosságú EU-transzferekre.

Világgazdaság. A világgazdaság növekedési üteme a 2016. évi gyenge teljesítményhez képest 2017-ben jelentősen **gyorsul**. Egyaránt dinamizálódnak a fejlett és a felzárkózó országok, ez utóbbin belül elsősorban a nyers- és fűtőanyag-termelők. Ugyanakkor a II. világháború után kialakult világgazdasági rendet, a globalizációs folyamatot nagy kihívások érik. Donald Trump izolacionista és protekcionista elképzeléseinek megvalósulása, kiszámíthatatlan politikája **átrendezheti a világ erőközpontjainak** kapcsolatát, visszafoghatja a világkereskedelem korábban várt gyorsuló bővülését. Az EU jövőjét a Brexit időzítése és módja, néhány fontos tagállamában sorra kerülő választás, valamint a görög és az olasz pénzügyi-gazdasági helyzet befolyásolja jelentősen. A világszerte rendkívül alacsony kamatlábak és energiaárak időszaka - ami Magyarországnak előnyös – **lassan véget ér**.

Változások az EU-ban. Az utóbbi hónapok fejleményei alapján nem igazolódtak azok a félelmek, amelyek az EU-ból való kilépést megszavazó brit referendum, majd az amerikai elnökválasztás után a populista és eurószkeptikus politikai erők áttörésétől tartottak. A **francia-német tandem megerősödése** az USA protekcionista külgazdasági politikájával szembeni közös európai uniós fellépés lehetőségeit is javítja. Szűkíti viszont az európai uniós forrásokra számító, de a közösségi szolidaritást vállalni nem kívánó EU-tagállamok mozgásterét. Ezen túlmenően a fiskális unió bármilyen formája felé történő elmozdulás az azon kívül maradó EU-tagországok perifériára való sodródását valószínűsíti.

A gazdasági várakozások kedvezőek. Az EU konjunktúraindex májusban áprilishoz képest kissé romlott, de magasabb volt, mint 2016 végén. Magyarországon a **GKI konjunktúraindex** eddig csak **egyetlen alkalommal, 1998 nyarán volt olyan magas**, mint most júniusban, az **üzleti bizalmi index pedig eddigi, több mint húszéves története során még sohasem**. A fogyasztók is nagyon derűlátók. Ugyanakkor ez a kiugró magyar optimizmus egyelőre nem sokkal haladja meg az elmúlt három évre jellemző, viszonylag szűk sáv felső határát.

Gazdaságpolitika. A kormányzat felismerte az alacsony bérre alapozott tökevonzás kifulladásának, a versenyképesség romlásának és az EU-forrásoktól való túlzott függésnek a fenntartható növekedést ellehetetlenítő hatását. A minimálbér erőltetett emelése és a sokféle átszervezés azonban önmagában kevés, miközben új feszültségek forrása. A valóban hatékony cselekvés azért **hiányzik**, mert az egyrészt megkérdőjelezné a „magyar modellt”, másrészt a cselekvést **látszólag halaszthatóvá teszi** az EU-transzferek **gondokat részben elfedő**, újrainduló beömlése. A **GKI** megítélése szerint az EU-források dagályának időszakában valójában **nincs szükség további költségvetési élénkítésre**, sokkal inkább az **intézmények reformjára** kellene törekedni.

Jövedelem és fogyasztás. 2016-ban a bruttó keresetek növekedési üteme 2 százalékponttal haladta meg a 2015. évi (6,2 illetve 4,2%). Ezt részben a közzsféra fizetésemelése, részben a mind nagyobb munkaerőhiány idézte elő, noha az árszínvonal alig emelkedett, az szja csökkent. **2017-ben** a bruttó keresetek dinamikájának újabb, több mint 4 százalékpontos, **10% fölé emelkedését** elsősorban az **erőltetett minimálbér- és garantált bérminimum-emelés** okozza. 2016-ban a 2012. évi visszaesés után negyedik éve tartott a fogyasztás bővülésének évi 0,8-1 százalékpont körüli gyorsulása, idén a tavalyi ütem megismétlése (kb. 4%) várható. A reálbér növekedése kissé még tovább gyorsul, a reálnyugdíj és a reáljövedelem dinamikája a tavalyi ütemet képes tartani.

Beruházás. Az állóeszköz-felhalmozás 2014-ben 10%-kal, 2015-ben már csak 2%-kal bővült, majd 2016-ban az EU források visszaesése miatt több mint 15%-kal zuhant. **Idén az újra induló EU beruházási ciklus miatt 12%-os bővülés várható.** A **beruházási ráta** 2016-ban 17,8% volt, ami egy közepesen fejlett ország esetében alacsony arány. 2017-ben némi emelkedés, 19%-os ráta valószínű. A 2014-ben indult új EU költségvetési periódus pályázatait meghirdették, de az eredményhirdetés az ígért 1 hónap helyett jellemzően 6-9 hónap (vagy még hosszabb). A szétaprózott, át nem gondolt célok az új pályázatoknál is látszanak, a **fő cél a gyors pénzköltés** (még a választások előtt). Ezt célozza az is, hogy 2017-re minden pályázatot meg akarnak hirdetni. Ugyanakkor az előző ciklushoz képest nincs valós gyorsulás. A **megítélt** támogatás ugyan 5020 milliárd forint; a 2014-2020-as ciklus forrásaiból való eddigi **költés** azonban csak 2122 milliárd forint. Ráadásul a kifizetések jelentős része **előleg**, mivel a nagy projekteket előre vették, hogy a **számláló „pörögjön”**, ugyanakkor ezekben lényeges tevékenység még nem indult el (gyakran csak keretösszegekről beszélhetünk, amelyeket később töltenek ki az önkormányzatok). A **tényleges beruházási folyamat bőven át fog húzódni a következő évekre.**

Reálfolyamatok. 2017-ben a **mezőgazdaság kivételével minden ágazat GDP-termelése bővül**, s a kereskedelem kivételével lassulás sem várható. Az **ipari** termelés két kedvező, 7-8%-os növekedésű év után 2016-ban még 1%-kal sem bővült. Az idei kilátások elsősorban az autóipartól függnének, de az elektronikai ipar jelentősége ismét növekszik. A termelés **2017-re várható 5,5%-os** növekedését segíti az Apolló gumibroncs-gyár belépése is. Az **építőipar** teljesítménye az első négy hónapban valósággal kilőtt: a termelés volumene 24%-kal nőtt. Az építőipari bizalmi index is kifejezett derülést tükröz, gondot a munkaerő- és kapacitáshiány okozhat. Idén **20% körüli termelés-bővülés** várható. Az idei időjárás kedvezőtlenebb a tavalyinál, így a **mezőgazdaság** 2017. évi teljesítménye mintegy **10%-kal alacsonyabb** lesz a 2016. évinél a növénytermesztés csökkenése és az állattenyésztés stagnálása miatt. A **szolgáltatási GDP** 2017-ben **közel 3%-kal**, az előző évihez hasonló ütemben, de a nemzetgazdasági átlagtól valamelyest elmaradva bővül. Növekedés döntően az üzleti szolgáltatásoknál – főleg a telekommunikációs ágazatban, kevésbé a szállítási és ingatlanszektorban, legkevésbé a pénzügyi ágazatban - várható.

Kiskereskedelmi paradoxon. Ha a **kiskereskedelmi forgalom** első négyhavi **3%-os** növekedését szembeállítjuk a reálkeresetek több mint 9%-os, a foglalkoztatottak mintegy 2,5%-os emelkedésével, akkor ez **érthetetlenül alacsony** ütem. Ennek fő oka az lehet, hogy a **tényleges vásárlóerő** a reálkeresetekenél lényegesen lassabban bővül. 2017-ben a kiskereskedelmi forgalom 4% körüli bővülése várható. A kormányzat újabb és újabb kísérletet tesz a nagy nemzetközi láncok korlátozására, ami a kormány pillanatnyi visszavonulása ellenére is **rontja a kereskedelmi cégek üzleti környezetét.**

Külkereskedelem. Az áruk és szolgáltatások 2016. évi kivitele GDP-ben mérve szinte a behozattal azonos ütemben emelkedett, de ezen belül az árukivitel csaknem 1 százalékponttal elmaradt a behozattal, míg a szolgáltatásexport 4 százalékponttal meghaladta azt. Idén a belföldi kereslet emelkedése miatt **az import javára kb. 1 százalékponttal kinyílik az olló**, de ezen belül a szolgáltatásoknál fennmarad a kivitel gyorsabb bővülése. Az áruforgalmi mérleg aktívuma 2016-ban 9,9 milliárd eurót tett ki, 1,3 milliárd euróval többet, mint 2015-ben. **2017-ben** részben a cserearányok romlása, részben az import gyorsulása miatt **„csak” 9 milliárd euró**, vagyis még mindig nagyon magas (a GDP 7,6%-át kitevő), de enyhén csökkenő aktívum prognosztizálható. A szolgáltatási

külkereskedelemben az aktívum a 2016. évi 2200 milliárd forintról 2400 milliárd forintra, a GDP 6%-ára nő. **A cserearányok a tavalyi 1,5%-os javulás után idén legalább 1 százalékkal romlanak.**

Foglalkoztatás. A foglalkoztatottak száma 2017-ben az előző évi 3,4%-nál lassabban, **2,5% körüli mértékben** nő. A **képzett munkaerő hiánya** egyre nagyobb probléma. Az állami foglalkoztatás drasztikus szűkítésével kapcsolatos elképzelések a gyakorlatban csak lassítják a költségvetési szektorban dolgozók létszámnövekedését. A **közfoglalkoztatás visszafogása** érdekében sor kerül az első lépésekre. A külföldi munkavállalás továbbra is népszerű, főleg a fiatalabb korosztályok körében. **A munkanélküliségi ráta 2017-ben – statisztikailag – 4% körülre csökken, a valós 7% körül lesz.**

Pénzügyi szektor. Idén a **vállalatok és a lakosság hitelezése is emelkedni fog**, a banki **portfóliók minősége** – az élénkülő factoring piacnak köszönhetően - **javul**. A fogyasztóbarát lakáshitelek várhatóan az év harmadik negyedétől kezdenek elterjedni. A lakáshitel-piac bővülését a bankok érdekeltsége mellett nagymértékben fogja befolyásolni az amerikai kamatemelési ciklus, mivel **2018-19-ben a hazai piaci kamatok ehhez igazodó esetleges emelkedése** valószínűleg érzékenyen érintené a lakossági hitelportfóliót. A jegyzett tőke alapján a **külföldi bankok súlya ismét nagyobb**, mint a hazaiaké. Az **MKB Bank** tulajdonosváltása a finanszírozási kapcsolatok és a tőkeemelési képesség szempontjából komoly **aggályokat** vet fel.

Államháztartás. Bár a GDP-arányos magyar államháztartási hiány 2016-ban egy hajszállal (1,6%-ról 1,8%-ra) emelkedett, s idén további, 0,5-1 százalékpontos növekedése várható, a deficit 2017-ben már **hatodik éve lesz 3% alatt**, az **államadósság pedig csökkenő pályán**. Mindennek **árnyoldala** a növekedésellenes adószervezet, a nagy állami elosztási rendszerek leromlása, a költségvetési politika átláthatatlansága, a jövő felélése. Az egyensúly javulásában **nagy szerepe volt az EU-támogatások** kiadáshelyettesítő és bevételt generáló hatásának és a különféle kreatív költségvetési megoldásoknak. A kormányzat a választási gazdaságpolitika terhére a rezsicsökkentéshez hasonlóan ismét nagyrészt a vállalatokkal fizeteti meg az erőltetett béremelések adóterhe révén, versenyképességük romlása árán. E módszerekkel – bár a választások előtt számos területen további költségek, s ezzel a hiány emelkedése várható – a deficit idén is 3% alatt maradhat, a GDP-arányos államadósság pedig kb. 0,5 százalékponttal, 73,5% körülre csökken. A GDP-arányos államháztartási hiány emelkedése azonban a gazdasági növekedés gyorsulásának időszakában kedvezőtlen, mivel így a **strukturális egyenleg romlik**, ami veszélyezteti az államadósság tartós leépítésének folyamatát.

Infláció, kamat, árfolyam. A 2014-2016-ban gyakorlatilag megszűnt infláció a tavalyi év utolsó hónapjaiban főleg az üzemanyagárak emelkedése következtében kezdett lendületet kapni, s februárban 2,9%-kal idei csúcsára ért. Az átlagos áremelkedés csökkenésében - májusban átlagosan már csak 2,1%-kal nőttek az árak – szintén az üzemanyagárak játszották a fő szerepet, de számítani kell arra is, hogy a béremelkedés költség- és keresleti oldalról is árfelhajtó hatású. Éves átlagban **2,5% körüli áremelkedés** várható. A monetáris politika továbbra is **laza lesz**, az **alapkamat nem változik**, szerepét a bankközi kamatok vették át. Éves átlagban **313 forintos euró** prognosztizálható.

Külső egyensúly. Magyarország folyó fizetési és tőkemérlege 2009 és 2015 között évről évre szinte folyamatosan növekvő többletet mutatott, ami 2015-ben elérte eddigi csúcsát, a 8,7 milliárd eurót. Ez 2016-ban a kiugró külkereskedelmi aktívum ellenére, az EU-források csökkenő beáramlása következtében 6,1 milliárd euróra mérséklődött. 2017-ben viszont a külkereskedelmi aktívum némi csökkenése ellenére, az EU-támogatások újraindulása következtében a **külső finanszírozási képesség 7,5 milliárd euróra növekedése** várható, ami a GDP 6,3%-a. A külföldi tőke nettó beáramlása tavaly lendületet kapott, ez idén – enyhébb mértékben – folytatódhat.

Az előrejelzés kockázatai. A **GKI** növekedési és inflációs előrejelzésénél 2017-ben egyaránt a kissé **magasabb értéknek van nagyobb esélye**, mint az alacsonyabbnak. A GDP-növekedés két fő bizonytalansági tényezője a beruházás és a mezőgazdasági termelés (bár emellett a gyors bérkiáramlás elvileg a fogyasztás most vártnál dinamikusabb bővülését is megalapozza); az inflációnál pedig a vásárlóerő és a világpiaci energiaárak alakulása.

1. táblázat

A GKI prognózisa 2017-re

	2014	2015	2016	2017 előrejelzés			
	tény			szept.	dec.	márc.	június
GDP termelés	104,0	103,1	102	102,7	103	103,2	103,5
• Mezőgazdaság (1)	117,0	94,9	116,8	100	100	95	90
• Ipar (2)	105,9	108,2	100,8	103	103	103	104,5
• Építőipar (3)	110,5	101,5	82,1	108	108	112	120
• Kereskedelem (4)	104,1	104,6	106	105	107	107	105
• Szállítás és raktározás (5)	101,8	101,4	102,5	103	103	103	103
• Információ, kommunikáció (6)	104,0	101,6	103,7	103	103	104	104
• Pénzügyi szolgáltatás (7)	97,0	100,2	98,9	102	102	102	101
• Ingatlanügyletek (8)	100,0	102,0	101,2	102	102	103	102
• Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység (9)	105,4	102,9	106,3	103	103	104	104
• Közigazgatás, oktatás, egészségügy (10)	100,6	99,9	101,3	101	101	101	101
• Művészet, szórakoztatás (11)	107,0	98,9	101,4	102	102	102	102
• Magnővekedés (2)+(3)+(4)+(5)+(6)+(7)+(8)+(9)	104,2	104,5	101,5	103,5	103,7	104,2	104,5
GDP belföldi felhasználás	104,6	101,4	101,5	103,2	104,2	104,2	104
• Egyéni fogyasztás	102,1	103,1	104,2	104	105	105	103,5
• Állóeszköz-felhalmozás	109,9	101,9	84,5	105	105	108	112
Külkereskedelmi áruforgalom							
• Export	106,9	107,8	105,8	107	107	106	106,5
• Import	108,8	106,3	105,7	109	109	107,5	107,5
Fogyasztói árindex (előző év = 100)	99,8	99,9	100,4	101,5	102	102,5	102,5
Folyó fizetési és tökemérleg együttes egyenlege							
• milliárd euró	6,1	8,7	7,5*	8,2	8,5	8	7,5
• a GDP százalékában	5,8	7,9	6,7*	7,2	7,3	6,7	6,3
Munkanélküliségi ráta (éves átlag)	7,7	6,8	5,1	5,1	5,1	4,2	4
Államháztartási egyenleg a GDP százalékában (ESA)	-2,1	-1,6	-1,9	-2,5	-2,5	-2,5	-2,5

* GKI becslése

Forrás: KSH, GKI

2. Világgazdasági folyamatok

A világgazdaság növekedési üteme a 2016. évi gyenge teljesítményhez képest 2017-ben jelentősen gyorsul. Egyaránt dinamizálódnak a fejlett és a felzárkózó országok, ez utóbbin belül elsősorban a nyers- és fűtőanyag-termelők. Ugyanakkor a II. világháború után kialakult világgazdasági rendet, a globalizációs folyamatot nagy kihívások érik. Donald Trump izolacionista és protekcionista elképzeléseinek megvalósulása, kiszámíthatatlan politikája átrendezheti a világ erőközpontjainak kapcsolatát, visszafoghatja a világkereskedelem korábban várt gyorsuló bővülését. Az EU jövőjét a Brexit időzítése és módja, néhány fontos tagállamában sorra kerülő választás, valamint a görög és az olasz pénzügyi-gazdasági helyzet befolyásolja jelentősen. A világszerte rendkívül alacsony kamatlábak és energiaárak időszaka - ami Magyarországnak előnyös – lassan véget ér.

A **világgazdaság** GDP-je az EU májusi előrejelzése szerint a 2016. évi, sokéves mélypontot jelentő 3%-ról 2017-ben 3,4%-ra gyorsul. A **világkereskedelem** a 2016. évi 2% után 2017-ben 3,5%-kal növekszik, ha az amerikai protekcionista lépések ezt nem akadályozzák meg. Az USA GDP-je a 2016. évi 1,6%-kal szemben 2017-ben 2,2%-kal emelkedik. Az amerikai elnök által előírányzott fiskális lazítás (a vállalati nyereségadó kulcsának mérséklése és költségvetésből finanszírozott infrastrukturális fejlesztések) részletei még nem ismertek, de serkenthetik az amerikai gazdaság növekedését. A kilátásba helyezett izolacionista és protekcionista intézkedések – elsősorban Kínával és Mexikóval szemben –, valamint az amerikai vállalatok USA-ba való visszatérésének ösztönzése viszont **hátrányosan érintheti** a világkereskedelmet.

Az **EU** összevont GDP-jének növekedési üteme 2017-ben a tavalyival megegyező, 1,9% lesz, az euróövezet minimálisan, 1,8%-ról 1,7%-ra lassul. (Az első negyedévben ennél magasabb, 2,2 illetve 1,9% volt a dinamika.) A növekedés forrása a beruházás és a magánfogyasztás. Az amerikai protekcionizmus nyomán a növekedés forrásai között gyengülhet a külső kereslet szerepe. Az EU-ból való brit kiválás, a német és olasz parlamenti választás lényeges bizonytalansági tényező. Az európai bankok alacsony jövedelmezősége, a nem teljesítő hitelek jelentős állománya ugyancsak komoly kockázat.

Németország GDP-dinamikája a 2016. évi 1,9% után 2017-ben 1,6%-ra lassul. **Franciaország** növekedési üteme viszont 1,2%-ról 1,7%-ra emelkedik. **Olaszország** növekedése idén is a tavalyival megegyező, 0,9% lesz. Azonban nemcsak Olaszország, hanem az euróövezet szempontjából is **rendszerkockázat** az óriási államadósság és a bankrendszer gyenge minőségű portfóliója. Hasonlóan sérülékeny a **portugál** bankrendszer is. Az **Egyesült Királyság** gazdasági növekedési üteme idén megegyezik a 2016. évi (2015.

2. táblázat
GDP-prognózisok, 2017
(előző év = 100)

	Európai Bizottság*	IMF**	OECD***
Világ összesen	3,4	3,5	3,3
OECD-országok	2,1	2,0	2,0
Euróövezet	1,7	1,7	1,9

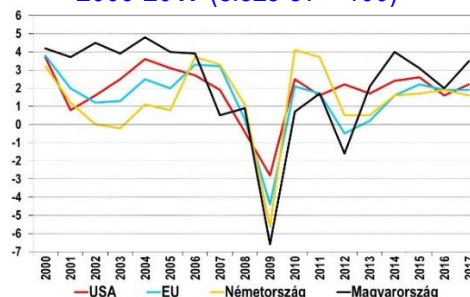
* 2017. május

** 2017. április

*** 2017. március

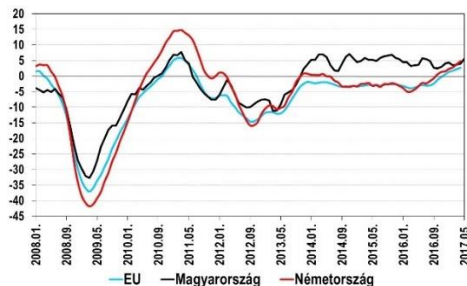
Forrás: OECD, IMF, Európai Bizottság

1. ábra
Világgazdasági régiók növekedése, 2000-2017 (előző év = 100)

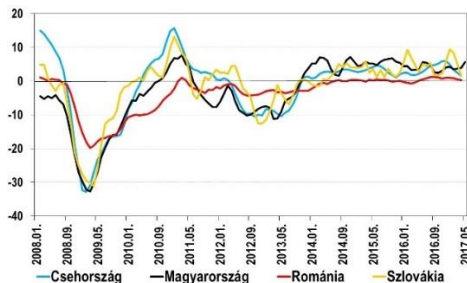
Forrás: Európai Bizottság, GKI

2. ábra
Ipari bizalmi indexek, 2008-2017

Forrás: KSH, GKI

3. ábra
Ipari bizalmi indexek a régióban,
2008-2017

Forrás: Európai Bizottság, GKI

évinél kisebb) 1,8%-kal, a következő években pedig a Brexit miatt további lassulás várható.

Az elmúlt években végbement fiskális konszolidáció nyomán a GDP-arányos **államháztartási deficit** a 2016. évi 1,7%-ról 2017-ben 1,6%-ra csökken az EU-ban, 1,5%-ról 1,4%-ra az euróövezetben. Az euróövezet országai közül idén várhatóan csak Spanyolország és esetleg Franciaország **nem tesz eleget** a Stabilitási és Növekedési Paktum rendelkezéseinek. Ide tartozik a nem euróövezeti tag Románia is. A GDP-arányos bruttó **államadósság** 2014-ben az EU-ban 88,4%-on, az euróövezetben 94,3%-on tetőzött. Idén a 2016. évi 85,1 illetve 91,3%-hoz képest kismértékű csökkenés várható.

A menekültválság enyhítésében kulcsszerepe van **Törökországnak**, amelynek EU-hoz való viszonya a korábrinál lényegesen bizonytalanabb. **Görögországban** az újra kiéleződött államadósság-válságon ismét sikerült úrrá lenni.

Az utóbbi hónapok fejleményei alapján **nem igazolódtak azok a félelmek**, amelyek az EU-ból való kilépést megszavazó brit referendum majd az amerikai elnökválasztás után a populista és eurószkeptikus politikai erők áttörésétől tartottak. A német francia tengely megerősödése az Egyesült Államoktól kényszerűen függetlenedő, **többsebességes** európai integráció felé mutat. Ez utóbbi **szűkíti** az európai uniós forrásokra számító, de a közösségi szolidaritást vállalni nem kívánó EU-tagállamok mozgásterét. Emellett a fiskális unió bármilyen formája felé történő elmozdulás az azon kívül maradó EU-tagországok **perifériára** való sodródását valószínűsíti.

Japán GDP-dinamikája a 2016. évi 1%-ról 2017-ben 1,2%-ra gyorsul. **Kína** GDP-dinamikája a 2016. évi 6,7%-hoz hasonló, 6,6% lesz 2017-ben. A növekedés fő tényezője a szolgáltató szektor. A kormány növekedésösztönző intézkedései mérséklék a lassulás ütemét. **Kockázatot** jelent a júan erőteljes leértékelődése - ami versengő leértékelést válthat ki a felzárkózó országokban, s deflációs nyomást okozhat a fejlett piacgazdaságokban -, továbbá az ingatlan- és hitelpiaci buborék kidurranása. A Moody's a lassuló gazdasági növekedés és növekvő adósság miatt **leminősítette** Kínát, s ez a S&P-nél is bekövetkezhet. Ugyanakkor a kínai vezetésnek megvannak az eszközei a pénzügyi válság elkerülésére vagy legalábbis elodázására. **India** GDP-je a 2016. évi 7,1%-os növekedés után 2017-ben 7,2%-kal, a kínainál gyorsabban bővül. Az indiai gazdaság kiheverte a tavaly év végén végrehajtott pénzcseré

következményeit. A külföldi működőtőke fő célpontja jelenleg India.

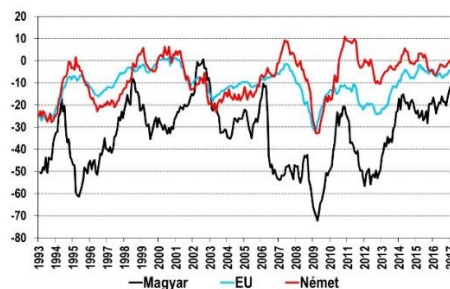
Oroszország GDP-je a 2016. évi 0,2%-os visszaesés után 2017-ben várhatóan (a világpiaci kőolajár emelkedése esetén) 1,2%-kal bővül. **Ukrajna** GDP-je a 2016. évi 2,3% után 2017-ben csak 2%-kal növekszik. A kőolaj- és nyersanyag-piacok némi konszolidálódásával **Latin-Amerika** GDP-je a 2016. évi 1%-os visszaesése után 2017-ben várhatóan 1,2%-kal nő, bár ettől elmarad a térség legnagyobb államának, Brazíliának a dinamikája.

A **Fed** 2017 márciusa után júniusban is a várakozásoknak megfelelően 25 bázisponttal emelte irányadó kamatlábát, s az év során egy további emelést helyezett kilátásba. A kedvező amerikai gazdasági indikátorok mellett ezt a Donald Trump által tervezett fiskális expanzió ellensúlyozásának szükségessége is indokolhatja. Az elemzők jövőre további három kamatemelésre számítanak. Tavaly decemberben az **EKB** kissé szigorítani kezdett laza monetáris politikáján (az irányadó ráta maradt 0%, az egynapos hitelkamatláb 0,25%, a betéti kamatláb -0,4%, de az eszközvásárlási program havi kerete 80 milliárd euróról 60 milliárdra csökkent, miközben a program határidejét 2017 decemberéig tolták ki). Ennek ellenére fennmarad a Fed és az EKB monetáris politikája közötti **divergencia**. A brit jegybank irányadó kamatlábának korábbi 25 bázispontos mérséklésével ellensúlyozta és további folyamatos eszközvásárlásokkal igyekszik ellensúlyozni az EU-ból való kilépés negatív hatásait.

Az USA-ban várható fiskális lazítás és monetáris szigorítás hatására emelkedő hosszú lejáratú kamatlábak elsősorban a felzárkózó és a fejlődő országokat, közülük is a dollárban nagymértékben eladósodottakat érintik a leghátrányosabban, de az euróövezetben is újabb divergenciákat válthatnak ki. A magas részvényárfolyamok nyomán az amerikai és az európai részvénypiacokon nem zárható ki egy jelentősebb **korrekció**, ami elsősorban az USA-ban érintheti negatívan a reálgazdasági folyamatokat.

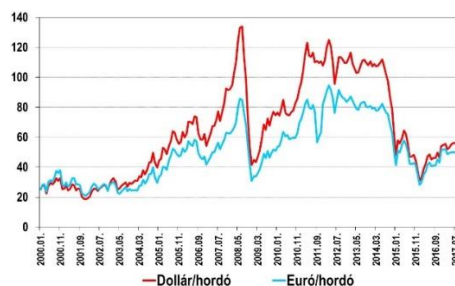
Az **EU inflációs rátája** az EU prognózisa szerint a 2015. évi 0% és 2016. évi 0,3% után 2017-ben 1,8% körül lesz. Ugyanakkor idén februárban majd a márciusi lassulás után áprilisban az áremelkedés már elérte a 2%-ot, mindenekelőtt a világpiaci energiaárak változása következtében. Az első öthavi átlag 1,8%, de a májusi csak 1,6% volt. Az **euró dollárral** szembeni árfolyama a 2014. évi 1,33 dollárral szemben 2015-2016 átlagában 1,11 dollárra gyengült, 2017-ben 1,1 dolláros, vagy ennél

4. ábra
Fogyasztói bizalmi index, 1993-2017

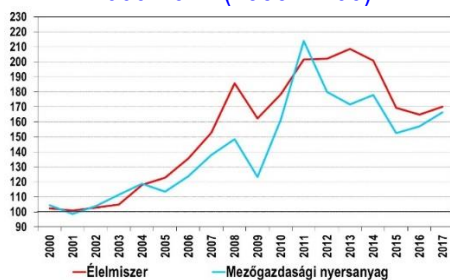
Forrás: Eurostat, **GKI**

5. ábra
**A kőolaj (Brent) világpiaci ára
dollárban és euróban, 2000-2017**

Forrás: Világbank, Eurostat, **GKI**

6. ábra
**Mezőgazdasági nyersanyagok és
 élelmiszerek világpiaci árváltozása,
 2000-2017 (1999 = 100)**

Forrás: Európai Bizottság, **GKI**

is gyengébb árfolyam prognosztizálható, jelentős rövidtávú volatilitás mellett. Nem kizárható a paritás elérése sem.

A 2014. júniusi csúcshoz képest a Brent típusú **kőolaj** hordónkénti ára 2016 januárjában csaknem 70%-kal, 27 dollárra esett, azóta a piac konszolidálódásával növekedésnek indult. 2017. második felében a piaci túlkínálat megszűnése, sőt némi keresleti többlet nyomán a **GKI** a 2016. évi 44,1 dollárral szemben 2017-ben 55 dolláros hordónkénti éves átlagárral számol. Az e körüli árszint **egyensúlyinak tekinthető** abból a szempontból, hogy többé-kevésbé kielégítő mind a termelő, mind a fogyasztó országok számára. A nyersanyagok világpiaci árszínvonala a 2016. évi 1,5%-os csökkenés után 2017-ben többek között a globális növekedésgyorsulás hatására várhatóan 8,5%-kal emelkedik.

Az EU-ban a jelzettnél **kedvezőbb folyamatokhoz** vezetne az euró váltál erőteljesebb gyengülése a dollárral szemben, a kőolaj alacsony világpiaci ára, az egyes tagállamokban végrehajtott szerkezeti reformok kezdeti eredményeinek jelentkezése, illetve a munkaerő-piaci trendek vártnál kedvezőbb alakulása. Az USA-ban tervezett fiskális élénkítés kevésbé protekcionista külgazdasági politikával való párosítása kedvező lenne a világkereskedelem szempontjából.

3. Gazdasági várakozások

A gazdasági várakozások kedvezőek. Az EU konjunktúraindexe májusban áprilishoz képest kissé romlott, de magasabb volt, mint 2016 végén. Magyarországon a GKI konjunktúraindexe eddig csak egyetlen alkalommal, 1998 nyarán volt olyan magas, mint most júniusban, az üzleti bizalmi index pedig eddigi, több mint húszéves története során még sohasem. A fogyasztók is nagyon derűlátók. Ugyanakkor ez a kiugró magyar optimizmus egyelőre nem sokkal haladja meg az elmúlt három évre jellemző, viszonylag szűk sáv felső határát.

Az **EU konjunktúraindexe** májusban áprilishoz képest kissé romlott, de a kiskereskedelem kivételével minden ágazat és a fogyasztók is optimistábbak voltak, mint 2016 végén. Az ipari várakozások májusban is kissé javultak. Ezen belül a **német** ipari bizalmi index ugyan kissé csökkent, de így is bizakodást jelez.

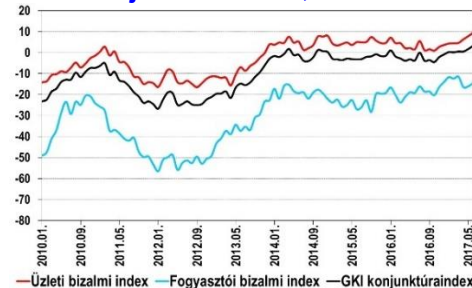
Magyarországon az üzleti szférát és a fogyasztókat is kivételes optimizmus jellemzi. Júniusban a szolgáltató cégek kivételével minden ágazat és a fogyasztók várakozása is javult (a szolgáltató cégek optimizmusa pedig csak májusi, 19 éves csúcsához képest romlott minimálisan). A **GKI konjunktúraindexe** eddig csak egyetlen alkalommal, **1998 nyarán volt olyan magas**, mint most júniusban. Az **üzleti bizalmi index** pedig eddigi, több mint húszéves története során még sohasem volt ilyen kedvező. A **GKI** fogyasztói bizalmi indexe is erőteljes optimizmust tükröz, tavasszal azonban volt már ennél valamivel magasabban is.

Júniusban a szolgáltató majd az építőipari cégek voltak a legoptimistábbak, várakozásuk egyaránt 19 éves csúcspontjuk környékén volt. Ezeket az ipari és kereskedelmi cégek követték, ezeknek az ágazatoknak a várakozásai voltak már kedvezőbbek is az elmúlt egy évben.

A **foglalkoztatási szándék** minden ágazatban kedvező, s a lakosság munkanélküliségtől való félelme sem jelentős. Júniusban az **áremelési szándék** a szolgáltatások kivételével minden ágazatban kissé visszafogottabb lett, s csökkent a fogyasztók inflációs várakozása is. Kedvező a **magyar gazdaság kilátásairól** alkotott vélemény is. Ez júniusban az iparban sokat javult, az építőiparban viszont a májusi jelentős javulás után számottevően romlott. A kereskedelemben az év eleji jelentős negatív változást második hónapja lassú javulás követi, a szolgáltató ágazatban és a lakosság körében nem változott a magyar gazdaság helyzetének megítélése.

7. ábra

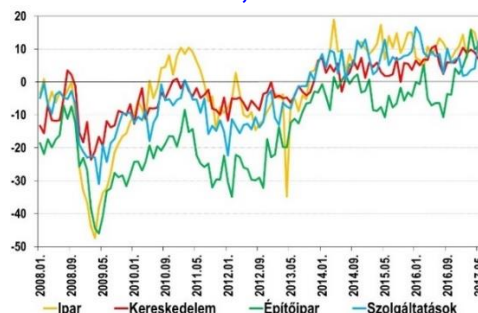
GKI konjunktúraindex, 2010-2017

Forrás: GKI

8. ábra

Ágazatok foglalkoztatási várakozásai, 2008-2017

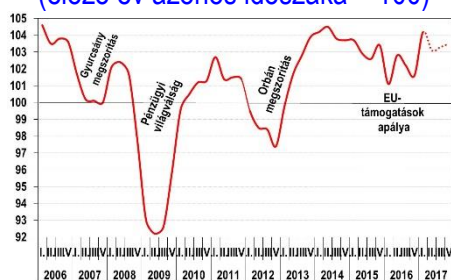
Forrás: GKI

4. Gazdaságpolitika

A kormányzat felismerte az alacsony bérre alapozott tökevonzás kifulladásának, a versenyképesség romlásának és az EU-forrásoktól való túlzott függésnek a fenntartható növekedést ellehetetlenítő hatását. A minimálbér erőltetett emelése és a sokféle átszervezés azonban önmagában kevés, miközben új feszültségek forrása. A valóban hatékony cselekvés azért hiányzik, mert az egyrészt megkérdőjelezné a „magyar modellt”, másrészt a cselekvést látszólag halaszthatóvá teszi az EU-transzferek gondokat részben elfedő, újrainduló beömlése.

9. ábra

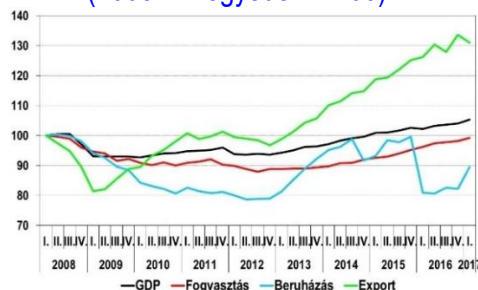
**A GDP növekedése
negyedévenként, 2006-2017**
(előző év azonos időszaka = 100)

Forrás: KSH, GKI

10. ábra

**GDP, fogyasztás, beruházás, export,
2008-2017**
(2008. I. negyedév = 100)

Forrás: KSH

A magyar kormány az EU minél lazább együttműködésének híve, kivéve az általa jogos járandóságnak tekintett **fejlesztési források** létét. Érvként a tízmilliós magyar piac megnyitását szokták felhozni, elfeledkezve arról, hogy cserébe egy közel ötszáz milliós európai piacot kaptunk. Az EU-ban mindinkább napirendre kerül a többsebességes megoldások keresése. A magyar kormány a nemzetállam elsődlegességét, az integráció árnyoldalait hangsúlyozza. Az **exportorientált magyar gazdaság** számára azonban a bezárkózás, az EU belső, döntéshozó magjából való **kiszorulás** – a nemzeti mozgástér látszólagos szélesedése ellenére – hosszabb távon nagyon kedvezőtlen. Olyan **stratégiai hiba**, ami folyamatos veszteségekhez vezethet, s aminek következtében még visszafogottabbá válhatnak a külföldi tőke-befektetések.

A kormányzat szerint Magyarország versenyképességének romlása összefügg az **olcsó munkaerőre épülő termelési modell kifulladásával**. Ez azonban az egykulcsos szja bevezetésével (ezen belül az alacsony jövedelműek adó-visszatérítésének megszüntetésével), a közmunka irracionális kiterjesztésével, az oktatás fokozódó elhanyagolásával és modernizációellenes átalakításával **lényegi eleme volt** a magyar modellnek. Az oktatási rendszer nagyrészt lemond a hátrányos helyzetű rétegek felzárkóztatásáról és integrálásáról. A magyar **versenyképesség** nemzetközi rangsorokban való **lecsúszása** jelentős részben a jogbiztonság hiányának, az üzleti környezet kiszámíthatatlanságának, a siker lojalitástól és nem piaci eredményességtől való függésének következménye. Ennek megfelelően a béremelések és a szervezeti-technikai korrekciók önmagukban nem változtatnak a rendszeren (bár a béremelés egyes területeken a működőképesség fenntartásának elemi feltételévé vált). A drasztikus minimálbér-emelés azonban rontja a cégek egy részének versenyképességét, az átszervezések pedig – például a járványügy vagy a nemzeti örökség védelmének területén – ellehetetleníti a szakmailag megalapozott, gyors döntéshozatalt.

A kormány 2017. évi gazdaságpolitikai célja a kedvező egyensúlyi helyzet megőrzése mellett – amibe azért belefér a hiány növekedése - az EU átlagát érdemben meghaladó, tartós gazdasági növekedés elérése, a versenyképesség javítása; ráadásul úgy, hogy mindez az életszínvonal érzékelhető javulásával párosuljon. Ennek fő eszközének a bérmegállapodást és ehhez kapcsolódó adócsökkentést, valamint az EU-források gyorsított lehívását tekintik.

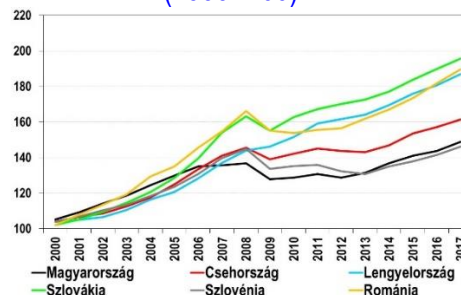
Az MNB kritizálja a Nemzetgazdasági Minisztérium költségvetési politikáját annak szigorúsága, illetve amiatt, hogy csak 2016 végén kezdett költekezésbe, s emiatt a tavalyi növekedés kisebb lett a lehetségesnél. Bár a kormány költségvetési politikája nemcsak áttekinthetetlen, de valóban igen furcsa – a 2016. decemberi költekezés révén egyetlen hónap alatt nagyobb deficit keletkezett, mint az év egészében (az első tizenegy hónapban még szufficit volt a költségvetés) -, az MNB kritikája mögött önvédelmi szempontok is meghúzódnak. Egyrészt az MNB még decemberben is 2,8%-os növekedést prognosztizált 2016-ra (a kormány ekkor már csak a tényekhez közeli 2,1%-ot), ami meglehetősen nagy eltérés. Másrészt az MNB azon bejelentése, hogy a növekedés élénkítésében a monetáris politika elérte határait, felelősség áthárítására, e szerep nem volt túl eredményes voltára utal. (Noha az MNB szerint a 2016. évi 2%-os növekedés fele a monetáris politikának köszönhető, például az üzleti beruházások csökkenése megkérdőjelezi ezt az értékelést.)

Emellett jól érzékelhető, hogy az NGM jóval megfontoltabb, az államadósság csökkentésének folyamatát nem veszélyeztető gazdaságpolitikát kíván folytatni, mint a retorikájában különösen merész álmokat kergető MNB. Az NGM elemzése szerint az MNB prognózisára alapozó költségvetési politika következtében tavaly nem csökkent, hanem emelkedett volna az államadósság GDP-hez viszonyított aránya. Ugyanakkor a 2018. évi költségvetési törvényjavaslat arra utal, hogy a kormányzat költekezési hajlandósága is igen erős, miközben az NGM fontosnak tartja a 3% alatti államháztartási hiány megőrzését. Ennek ellenére az MNB – és a Költségvetési Tanács, melynek tagja az MNB elnöke is – azt javasolja a kormánynak, hogy a 2018. évi kiadásokból igyekezzen egy részt már 2017-ben teljesíteni, hogy biztonságosabban teljesíthető legyen a 2018. évi egyensúlycél.

A GKI megítélése szerint az EU-források beömlésének időszakában valójában nincs szükség további költségvetési élénkítésre, sokkal inkább az

11. ábra

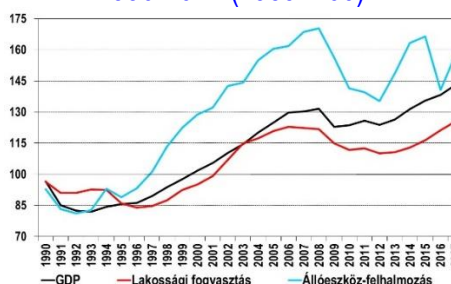
Néhány közép-európai EU-tagállam növekedése, 2000-2017 (1999=100)

Forrás: Európai Bizottság, GKI

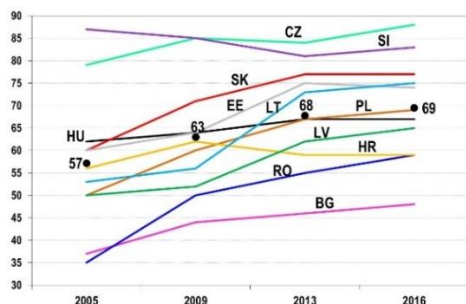
12. ábra

GDP, beruházás, fogyasztás, 1990-2017 (1989=100)

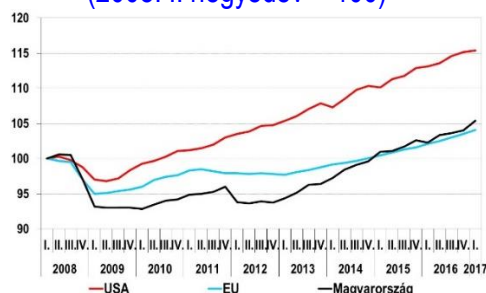
Forrás: KSH, GKI

13. ábra
A vásárlóerőparitáson számolt GDP
az EU-átlag százalékában,
2005-2016

●: KKE országok átlaga
Forrás: Eurostat

14. ábra
GDP, 2008-2017
(2008. I. negyedév = 100)

Forrás: KSH, Európai Bizottság, GKI

intézmények reformjára kellene törekedni. Az EU a 2018. évi hiánycél 1 százalékpontos csökkentésének szükségességére hívta fel a kormány figyelmét.

A kormányzat retorikájában már időnként hangsúlyt kap az **EU-támogatások 2020 után várható jelentős csökkenésére** való felkészülés. A gyakorlatban azonban ennek érdekében szinte semmi sem történik. Holott például a 2016-ban – az EU-transzferek apályának időszakában – jelentősen lelassult magyar GDP-növekedés és zuhanó beruházás igencsak figyelmeztető jel. Az EU-támogatások gyorsított lehívására való törekvés pedig – ami nyilvánvalóan összefügg a közelgő parlamenti választásokkal – előre hozza, s így **még több feszültséggel terheli** az EU-támogatások kifizetésének 2020 utáni időszakát.

A verseny korlátozása, az államilag vezérelt tulajdonosi és piaci átrendezés immár hét éve folyamatos. (A kormányzat például visszatérően igyekszik korlátozni a külföldi kereskedelmi láncok működését.) Udvarias formában, de erre utal az **Európai Bizottság 2017. évi országjelentése** is. Eszerint Magyarország összességében csak **korlátozott haladást** ért el a 2016. évi országspecifikus ajánlások végrehajtásában. Némiképp előrelépés történt az alacsony jövedelműek adóékének mérséklésében, de az ágazati adók csökkentése, a közbeszerzések átláthatósága és verseny fokozása terén alig volt javulás. Késik az e-közbeszerzés kifejlesztése és megvalósítása. A korrupció kockázata továbbra is magas, a kezelése érdekében hozott intézkedések nagyon hiányosak. Az üzleti tevékenység egyik fő akadálya a kiszámíthatatlan szabályozási környezet, s nem jut kellő szerephez az érdekeltek döntés-előkészítésbe való bevonása, a **tényeken alapuló szakpolitikai döntéshozatal**. A költségvetési folyamat átláthatósága és kiszámíthatósága továbbra is korlátozott.

5. A lakosság jövedelme, megtakarítása és fogyasztása

2016-ban a bruttó keresetek növekedési üteme 2 százalékponttal haladta meg a 2015. évit (6,2 illetve 4,2%). Ezt részben a közszféra fizetésemelései, részben a mind nagyobb munkaerőhiány idézte elő, noha az árszínvonal alig emelkedett, az szja csökkent. 2017-ben a bruttó keresetek dinamikájának újabb, több mint 4 százalékpontos, 10% fölé emelkedését elsősorban az erőltetett minimálbér- és garantált bérminimum-emelés okozza. A tényleges vásárlóerő azonban ennél kevésbé emelkedik. 2016-ban a 2012. évi visszaesés után negyedik éve tartott a fogyasztás bővülésének évi 0,8-1 százalékpont körüli gyorsulása, idén viszont csak a tavalyi ütem megismétlése (kb. 4%) várható. A reálbér növekedése kissé még tovább is gyorsul, a reálynugdíj és a reáljövedelem dinamikája a tavalyi ütemet képes tartani.

2016-ban a bruttó átlagkereset 6,2%-kal nőtt. A nettó keresetek emelkedése az szja-kulcs csökkentése miatt ennél gyorsabb, 7,8%-os, a keresettömeg növekedése a növekvő foglalkoztatás hatására 10,9%-os, míg a reálkereset bővülése 7,4%-os volt. A minimálbér 5,7%-kal, az előző négy évinél gyorsabban nőtt. A reálynugdíj 1,6%-kal emelkedett. A reáljövedelem a GKI becslése szerint 4,5%-kal lett nagyobb. A **fogyasztás** bővülésének mértéke ehhez hasonló, **4,2%-os volt**. A vásárlóerőt növelték a **külföldről hazautalt** jelentős jövedelmek is. **2017 első negyedévében** főként a minimálbér és a bérminimum, valamint a járulékcsökkentés béremelést könnyítő hatásának következtében a bruttó és a nettó átlagkereset 11-11%-kal nőtt, míg a reálkereset bővülése 8,2%-os volt.

A versenyszféra és a kormány Állandó Konzultációs Fórumán megegyezés született arról, hogy a **minimálbér 2017-ben 15%-kal, a garantált bérminimum 25%-kal emelkedik** (127,5 illetve 161 ezer forint). A cégek terhei kompenzálásaként **a munkaadói járulék 2017-ben 5%-kal csökkent**. E változások igazi nyertesei azokban az ágazatokban működő cégek, melyeknél nem jellemző a minimálbéres foglalkoztatás, így a minimálbér-emeléssel járó tehernövekedés sem érezteti hatását. Azok a cégek, amelyek a járulékcsökkentésből származó „nyereséget” teljes egészében béremelésre fordítják, az átlagbér szintjén e lépéssel 8%-os keresetnövelést érhetnek el 2017-ben. A minimálbér szintjén viszont a vállalatok a járulékcsökkentéssel a minimálbér-emelés pluszterhének csak 38%-át kapják vissza. Az alacsonyabb bérstruktúrájú munkaadók a költségnyomást feltehetőleg létszámcsoökkentéssel, papíron részmunkaidős foglalkoztatással és a jövedelmek szűrkítésével, vagy éppen a kiegészítő szürke jövedelem kevesebb nettót jelentő fehérítésével próbálják majd legalább részben ellensúlyozni.

3. táblázat

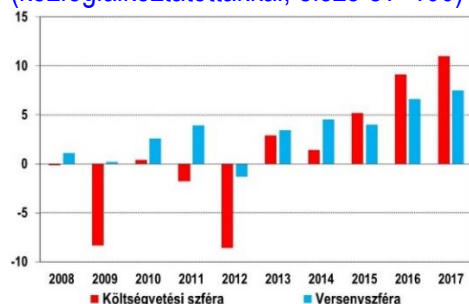
Az alkalmazásban állók keresete, jövedelme, fogyasztása, 2014-2017
(előző év azonos időszaka=100)

	2014	2015	2016	2017
Minimálbér	103,6	103,4	105,7	115
Bruttó kereset	103	104,2	106,2	111
- versenyszféra	104,3	103,9	105,4	110
- közszféra	101,2	105,1	107,8	113,5
Nettó kereset	103	104,2	107,8	111
- versenyszféra	104,3	103,9	107	110
- közszféra	101,2	105,1	109,5	113,5
Reálkereset	103,2	104,3	107,4	108,5
- versenyszféra	104,5	104	106,6	107,5
- közszféra	101,4	105,2	109,1	111
Reálynugdíj	102,4	101,9	101,6	101,6
Reáljövedelem	104,7	102	104,5	104,5
Fogyasztás	102,1	103,1	104,2	104

Forrás: KSH, GKI

15. ábra

Reálkereset, 2008-2017 (közfoglalkoztatottakkal, előző év=100)

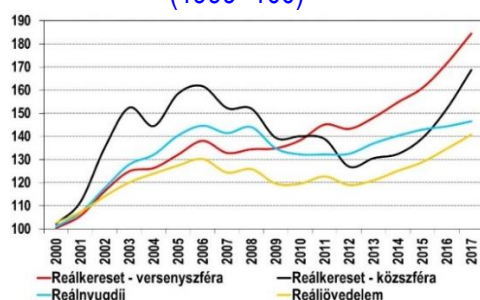
Forrás: KSH, GKI

Ugyanakkor a feldolgozóiparban, az építőiparban, a kereskedelmi láncoknál és a turisztikai ágazatban számos cégnél a szakképzett munkaerő hiánya miatt **erősödő bérverseny** alakult ki. Míg a gazdaság exportorientált részében a regionális összehasonlításban alacsony bérszínvonal egyelőre a versenyképesség érdemi rontása nélkül is lehetővé teszi a béremelést, máshol erre nincs mód; a kis hazai vállalkozások versenyképessége rövidtávon romlik.

2017 első négy hónapjában a bruttó keresetek 11,9%-kal (ezen belül a versenyszektorban 10,6, a költségvetésiben 15,2%-kal), a reálkeresetek 9,2%-kal emelkedtek. A kiskereskedelmi forgalom viszont az első négy hónapban meglepően alacsonyan maradt, a tavalyinál is lassabban, 3%-kal bővült. Így valószínű, hogy a **tényleges vásárlóerő** a reálkereseteknél lényegesen **lassabban bővült**. Részen a nyugdíjak átmeneti reálérték-csökkenése miatt, de még inkább annak következtében, hogy a kikényszerített minimálbéremelés ellensúlyozása érdekében főleg a kisebb cégeknél csökkenhetett a „zsebbe fizetés”. Az érintettek – akik jellemzően alacsony fizetésűek; jövedelmüket alapvetően fogyasztásra fordítják, emellett, ha közműdíj-hátralékuk van, mindenekelőtt azt törlesztik – jövedelme tehát **valójában csak keveset** emelkedhetett. A **magas jövedelműek** viszont inkább **megtakarítanak**, befektetnek. Mindezek ellenére az év során várhatóan gyorsulni fog a kiskereskedelmi forgalom, ha el is fog maradni a korábban gondoltól.

16. ábra

Reálkereset és -nyugdíj, 2000-2017 (1999=100)

Forrás: KSH, GKI

Végeredményben 2017-ben még a 2016. évi magas dinamikát is meghaladó, mintegy **11%-os bruttó keresetemelkedés** várható. A **GKI** az üzleti szférában kb. 10%-os, a költségvetésiben 13,5%-os keresetemelkedésre számít. Az utóbbi két évben a pedagógusoknak és a rendvédelmi dolgozóknak adott illetményemelés csupán a 2011-2012. évi reálkereset-csökkenést kompenzálta, míg más közalkalmazottak még 2016-ban sem érték el 2010. évi fizetésük vásárlóértékét. A **reálkeresetek** – a változatlan szja-kulcs és a 2,5%-ra emelkedő infláció következtében – a 2016. évit meghaladó ütemben, **8,5%-kal** nőnek.

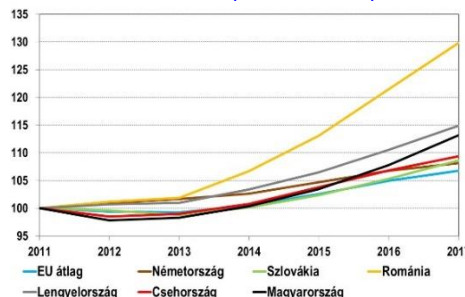
2017-re a kormány 1,6%-os nominális **nyugdíjemelést** ígért, mely nem lesz elegendő a reálérték törvényben előírt megtartására. Emellett 3,5% feletti GDP-növekedés és teljesülő államháztartási egyenleg esetén „**nyugdíjprémium**” kifizetésére is sor kerül. Bár e kritériumok – főleg az utóbbi - teljesülése nem vehető biztosra, tekintettel arra, hogy a nyugdíjprémium kifizetéséről ősszel várható, becslést számok alapján kell

dönteni, illetve a 2018. évi országgyűlési választások már közel lesznek, ez nagyon **valószínűnek** tűnik. Végeredményben idén a nyugdíjak reálértéke a tavalyi 1,6%-hoz hasonló mértékben emelkedhet. A családi pótlék és az egyéb szociális jövedelmek nominális összege továbbra is változatlan marad. A vállalkozási javadalmak, valamint a családi adókedvezmény nominális értéke emelkedik (a kétgyermekesek családi adókedvezménye 5 ezer forinttal, 15 ezer forintra nő). A foglalkoztatottak száma nő, miként a külföldön dolgozók családjuknak hazautalt jövedelme is. 2017-ben a **reáljövedelmek** és a **fogyasztás** növekedési üteme egyaránt az előző évihez hasonló, 4-4,5% körüli lesz. A fogyasztás bővülését segíti a **vásárlási hajlandóság** erősödése és a **nettó hitelfelvétel lassú megindulása**, ugyanakkor fékezi, hogy a magas jövedelműek inkább megtakarítanak, az alacsonyabb jövedelműek vásárlóerejére pedig hat a szürke jövedelmek csökkenése, közműtartozásaik törlesztése vagy a megemelkedett albérleti díjak fizetése.

A **háztartások nettó finanszírozási képessége** 2016-ban a GDP 4,5%-a, 2017 első negyedévében 4,3%-a volt. A háztartások pénzügyi eszközei közül az állampapír-állomány, a tőzsdei részvények és az egyéb tulajdonosi részesedések állománya emelkedett leginkább. Utóbbiban szerepet játszott, hogy a korlátolt felelősségű társaságok tulajdonosainak egy része az első negyedévben hajtotta végre a kötelező törzstőke-emelést. A lakosság hitelfelvételi attitűdje változóban van, az új hitelek felvétele növekszik, s erősödik a lakásra való takarékoság. Az ingatlanhitelekre azonban továbbra is a nettó hiteltörlesztés a jellemző. A lakosság nettó finanszírozási képessége **2017-ben 4-4,5% körül** lesz.

17. ábra

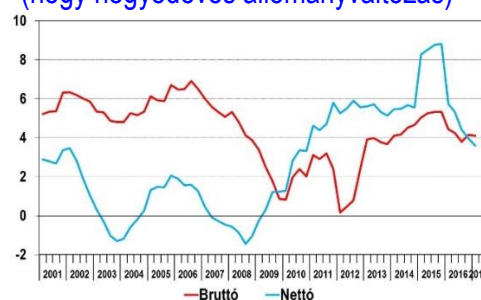
EU-tagországok fogyasztása, 2012-2017 (2011 = 100)

Forrás: Európai Bizottság, GKI

18. ábra

A háztartások megtakarítása a GDP százalékában, 2006-2017 (négy negyedéves állományváltozás)

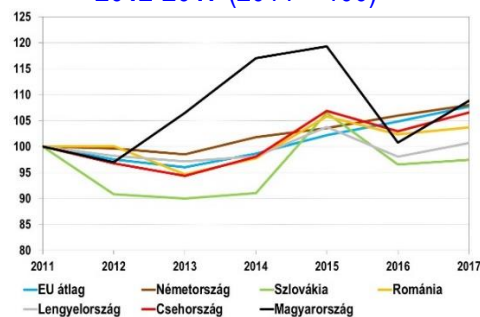
Forrás: MNB

6. Beruházás, felhalmozás

Az állóeszköz-felhalmozás 2014-ben 10%-kal, 2015-ben már csak 2%-kal bővült, majd 2016-ban az EU források visszaesése miatt több mint 15%-kal zuhant. Idén az újra induló EU beruházási ciklus miatt 12%-os bővülés várható. A beruházási ráta 2014-2015-ben 21,8% körüli, 2016-ban 17,8% volt, ami egy közepesen fejlett ország esetében alacsony arány. 2017-ben némi emelkedés, 19,3%-os beruházási ráta valószínű.

19. ábra

EU-tagországok beruházása, 2012-2017 (2011 = 100)

Forrás: Európai Bizottság, GKI

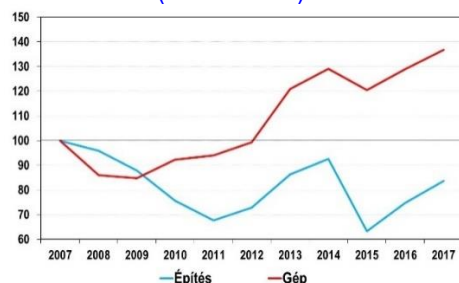
2017 első negyedévében mindössze két ágazatban volt beruházási visszaesés, a többiben jellemzően kiugró lett a bővülés. A beruházások volumene összességében 34%-kal, az állóeszköz-felhalmozásé 28,4%-kal emelkedett.

2017-ben – az EU támogatású fejlesztések újraindulása és az alacsony bázis miatt – minden ágazatban élénkülnek a beruházások, de az első negyedévinél jóval kisebb ütemben. Átlag feletti növekedés lesz a kis súlyú bányászatban (40%), a villamosenergia-iparban (25%) a paksi bővítés miatt, a vízellátás, szennyvízkezelésben (5%) a rendkívül alacsony bázis miatt. Emellett az infokommunikációs, és a pénzügyi tevékenység valamint az oktatás területén várható 10% körüli bővülés. Ennél kissé gyorsabb (15% feletti) növekedés lesz a szállítás, raktározás; az ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás; a szakmai tudományos tevékenység; az adminisztratív tevékenységek, a közigazgatás, védelem; az egészségügy; a művészet, szórakoztatás és az egyéb közösségi, személyi szolgáltatás ágazatban.

2015-ben az építési beruházások 7,4%-kal, a gépberuházások pedig 6,7%-kal bővültek. 2016-ban az építési beruházások 32%-kal, a gépberuházások 7%-kal mérséklődtek. Ennek ellenhatásaként 2017-ben az **építés** lesz a **dinamikusabb** (18%), a **gépberuházások** lassabban nőnek (6,5%).

20. ábra

Építési és gépberuházás, 2008-2017 (2007 = 100)

Forrás: KSH, GKI

2017-ben (hasonlóan 2016-hoz) a hazai vásárlóerő jelentősen bővül, különösen a lakáspiac lesz élénk. Ugyanakkor Magyarország továbbra sem képes vonzani a nagy beruházókat (az új, bejelentett fejlesztések volumene és az Apollo Tyres idén belépő, valamint a Mercedes későbbi bővítését leszámítva kicsi, s jelentős állami támogatás járul hozzájuk), miközben a hazai tulajdonú, jellemzően kkv-kör továbbra sem képes a bővítésre. A 2014-ben indult **új EU költségvetési periódus** pályázatait meghirdették, de az eredményhirdetés az ígért 1 hónap helyett jellemzően 6-9 hónap (vagy még hosszabb). A szétaprózott, át nem gondolt célok az új pályázatoknál is látszanak, a fő cél a **gyors pénzköltés** (még a választások előtt). Ezt célozza az is, hogy 2017-re minden pályázatot meg akarnak

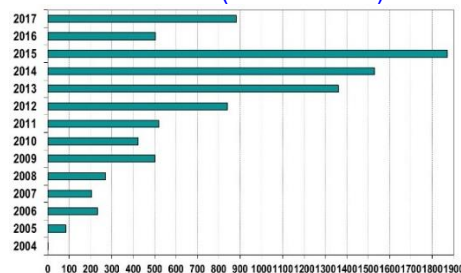
hirdetni. Ugyanakkor az előző ciklushoz képest **nincs valós gyorsulás**, tekintettel arra, hogy már 3,5 év eltelt a jelenlegi ciklusból is. A **megítélt** támogatás ugyan 5020 milliárd forint; a 2014-2020-as ciklus forrásaiból való eddigi **költés** azonban csak 2122 milliárd forint. Ráadásul a kifizetések jelentős része előleg, mivel a nagy projekteket előre vették, hogy a számláló „**pörögjön**”, ugyanakkor ezekben lényeges tevékenység még nem indult el (gyakran csak keretösszegekről beszélhetünk, amelyeket később töltenek ki az önkormányzatok). A tényleges beruházási folyamat **bőven át fog húzódn**i a következő évekre.

A **feldolgozóipari** beruházások 2012-2013-ban 3-5%-kal bővültek, majd 2014-ben 10%-kal ugrottak meg. A kedvező dinamika néhány nagy exportáló autóiipari vállalkozás és a hozzájuk kötődő beszállítók fejlesztéseinek volt köszönhető. 2015-ben – részben - a magas bázis miatt visszaesés (-4%), 2016-ban 7%-os növekedés történt, 2017-ben 10%-os növekedés várható. Az **ingatlanügyletek**, gazdasági szolgáltatás szektorban a beruházási volumen 2013-ban 19%-kal csökkent, részben a rekord alacsony lakásépítés miatt. 2014-ben 17%-os, 2015-ben 5%-os növekedésre váltott az ágazat, amit visszaesés követett 2016-ban (-5%). 2017-ben 15%-os növekedés lesz az újra induló lakás- és irodaépítések miatt. A **kereskedelmi** ágazatban a 2015. évi 2%-os visszaesés és 2016. évi 10%-os növekedés után idén 10%-kal nő a volumen, építve a vásárlóerő növekedésére. A **szálláshely-szolgáltatás** és vendéglátás ágazatban újabb szállodai és fürdő-kapacitások léptek be. Idén és jövőre Budapesten, a Balaton közelében várható nagyobb fejlesztés, illetve a kastélyszállók kialakítása, felújítása terén várható érdemi investíció. Az ágazatban 2014-ben 35%-os, 2015-ben 18%-os növekedés volt, 2016-ban 23%-os zuhanás történt, míg idén 10%-os növekedés feltételezhető.

A **szállításban** a vasútnál, a gyorsforgalmi utaknál, az alsórendű utaknál tovább folytatódnak a fejlesztések. A közúti teherszállításban a járműbeszerzés területén lehet kis élénkülés, a vasúti teherszállításban új mozdonyok beszerzésére kerül sor. Folytatódik a saját fejlesztésű IC-k gyártása is. A raktározásban a meglévő logisztikai centrumok többsége bővít (elsősorban EU-források segítségével). E területeken a 2014. évi 40%-os növekedés 2015-re 1%-ra szelődött, majd 2016-ban 42%-os visszaesés következett. Idén 15%-os bővülés várható. Az **infó-kommunikációs** szektorban tovább zajlik az optikai hálózat és a (mobil) szélessávú internet-fejlesztés. Folytatódik a mobil-internet térhódítása, a régi

21. ábra

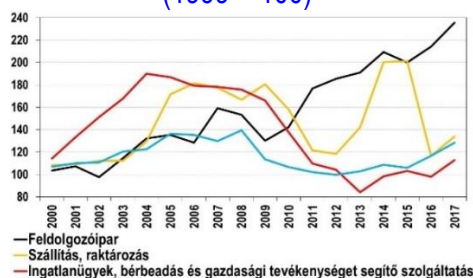
Beruházási célú EU támogatás, 2004-2017 (milliárd forint)

Forrás: GKI

22. ábra

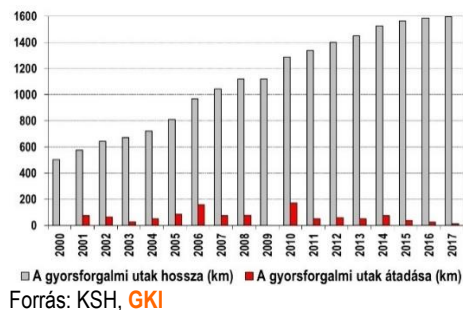
Ágazatok beruházása, 2000-2017 (1999 = 100)

Forrás: KSH, GK

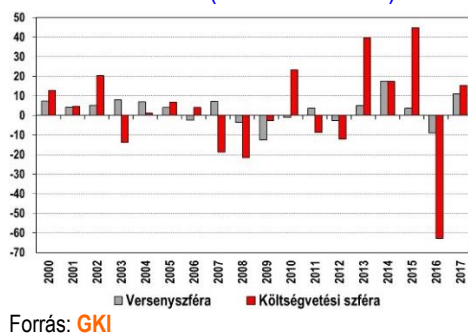
23. ábra

Gyorsforgalmi utak hossza, 2000-2017

24. ábra

Állami és üzleti beruházások, 2000-2017 (előző év = 100)

bázisállomások felújítása, új bázisállomás-rendszer kiépítése. Az elnyert frekvenciák és az új EU-s pályázatok lökést adtak a szektornak. Az okos telefonok gyors elterjedése az alkalmazásfejlesztést helyezi előtérbe. Összességében (a technológia olcsóbbá válása mellett) 2014-ben 13%-os, 2015-ben 17%-os bővülés történt, amit 2016-ban 1%-os mérséklődés követett. Részben ennek ellenhatásaként 2017-ben 10%-os növekedést várható.

Az **állami-önkormányzati** beruházások (a sportberuházásokat és a budai várat érintő fejlesztéseket leszámítva) szinte csak EU-s forrásokra támaszkodnak. Az állami pénzek EU forrásokra cserélése önmagában jó is lenne, ha a felszabaduló források olyan fejlesztéseket finanszíroznának, amelyek növelik a versenyképességet. További gondot okoznak az EU forrásból finanszírozott intézményfejlesztések (főleg turisztikai és sportlétesítmények), amelyek **működtetésére nincs forrás**. Tetézi a problémákat az át nem gondolt, erőltetett államosítás az egészségügyi és oktatási szektorban. Mindez fokozza az önkormányzati nyílt és rejtett eladósodást. A „legatyásított” önkormányzati cégek átvételével ez a rejtett adósság effektívvé válik a költségvetés számára, hiszen a működési veszteségeket folyamatosan pótolni kell, miközben a rezsiköltség-csökkentés eredményeinek megőrzése miatt nincs lehetőség az áremelésre. Ideig-óráig az **amortizáció felélése** jöhet szóba, ami a rendszerek leromlásával jár, de ennek hatásai csak évek múlva jelentkeznek.

Az üzleti beruházások **hitelezése** bizonytalan. A beruházási hitelpiac élénkítésére banki vállalkások vannak. A banki rosszhitel portfólió kitisztítása a mérlegekből elvben növelhetné a bankok hitelezési aktivitását, ugyanakkor a vállalati oldalról a reális hiteligenylési kedv alacsony (akik kérnének, azok nem hitelképesek, akiknek adnának, azoknak meg nem kell a hitel).

7. Reálfolyamatok

A magyar gazdaság 2017 első negyedében 4,2%-kal, senki által nem várt sebességgel bővült. 2007 óta csak egyszer volt ennél gyorsabb növekedést mutató negyedév. A magas dinamikát az alacsony bázis is jelentős mértékben segítette. Az áprilisi adatok fékeződést jeleznek, a mezőgazdaságban az idei visszaesés jelentős lesz. Ezért a GKI az eddigi 3,2%-ról csak 3,5%-ra emelte idei növekedési prognózisát, bár az ennél kissé gyorsabb emelkedésnek nagyobb az esélye, mint az alacsonyabbnak.

Az első negyedévben a magyar növekedés (szezonálisan és naptárhatással kiigazítva 3,8%) sokkal **gyorsabb volt az EU 2%-os átlagánál**, a **régióban** azonban ez **nem volt kiugró** teljesítmény. A magyarnál több mint 1 százalékponttal gyorsabb volt a román és a szlovén, de dinamikusabb a lengyel és a három balti ország növekedése is. A régióban csak a cseh növekedés volt 3% alatti.

Az év során az ipar és az építőipar növekedése lassulhat, a mezőgazdaság visszaesése mélyülhet, az import exportnál gyorsabb bővülése erősödhet. Lassulás valószínű a beruházások területén is. Ugyanakkor a kereskedelem és a fogyasztás valamint a pénzügyi szektortor első negyedévinél kedvezőbb növekedése valószínű. 2017-ben összességében az árutermelő ágazatok gyorsabban bővülnek a szolgáltató szféránál, a magnövekedés pedig – főleg a mezőgazdaság visszaesése miatt – gyorsabb lesz a GDP bővülésénél.

7.1. Ipar

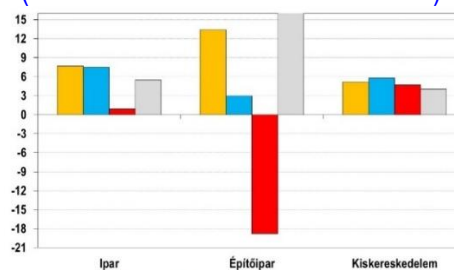
Az ipari termelés két kedvező, 7-8%-os növekedésű év után 2016-ban még 1%-kal sem bővült. Az idei kilátások elsősorban az autóiipartól függnak, de az elektronikai ipar jelentősége ismét növekszik. A termelés 2017-re várható 5,5%-os növekedését segíti az Apolló gumiabroncs-gyár belépése is.

A magyar ipar **lendületesen kezdte** az évet. Az első negyedévben megtermelt ipari GDP 6,8%-kal volt magasabb, mint tavaly. Ebben azonban szerepe volt az alacsony bázisnak is. De az előző (1,7%-kal szintén növekvő) negyedévhez képest is 1,4%-kal nőtt az ipari GDP. Az ipar bruttó termelése az első négy hónapban 4,9%-kal nőtt (az első három hónap növekedését áprilisban 0,8%-os csökkenés követte). Az ipari **bizalmi index** a tavalyi év közepe óta lényegében nem változik, valamivel a hosszú távú átlaga alatt ingadozik, júniusban éppen e fölé került. Miközben az EU-ban egyértelmű növekedési trend figyelhető meg, a régió többi országában a mienkhez hasonló iránykeresés tapasztalható.

25. ábra

Ágazatok bruttó termelése, 2014-2017

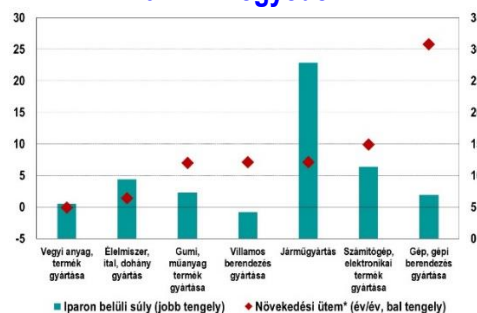
(változás az előző év százalékában)

Forrás: KSH, GKI

26. ábra

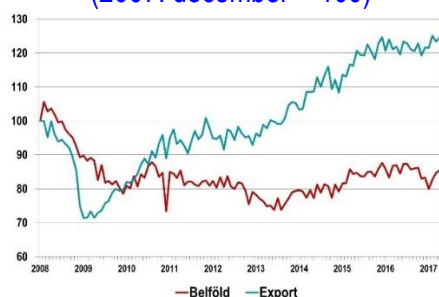
Feldolgozóipari alágazatok termelése és iparon belüli aránya, 2017. I. negyedév

Forrás: KSH

27. ábra

**Feldolgozóipari értékesítés,
2008-2017**
(2007. december = 100)

Forrás: KSH

28. ábra

**Magyar iparágak termelése,
2008-2017**
(2007. december = 100)

Forrás: KSH

A **feldolgozóipari** termelés 2017 első négy hónapjában összesen 4,8%-kal volt magasabb az előző évinél. Két alágban volt visszaesés: a vegyi alapanyag- és termékgyártásban (-1,4%) és az egyéb feldolgozóiparban - ide tartozik a bútoripar, a gépek és berendezések javítása – (-0,9%). Az áprilisi 3,4%-os csökkenésnek önmagában nem kell túl nagy jelentőséget tulajdonítani – részben a kiemelkedő márciusi adatok korrigálásáról van szó -, de azért némi aggodalomra ad okot, hogy csupán két alágban emelkedett az előző hónaphoz képest a termelés: a gép- és berendezésgyártásban 3,3%-kal, és a járműiparban 1%-kal. A járműgyártás még ezzel sem érte el a tavalyi első négyhavi teljesítményét, 8,6%-kal elmaradt attól.

A feldolgozóipar **kivitele** az első négy hónapban 3,9%-kal, **belföldi értékesítése** 1,1%-kal bővült. A két legnagyobb súlyú alág közül szerényen teljesített a járműipari export 2,4%-os növekedéssel, viszont tovább gyorsult az elektronikai ipar kivitele (7,2%). Ugyanakkor áprilisban mindkét alág export-rendelésállománya a tavalyi alatt volt, elsősorban az új rendelések visszaesése miatt. Az elektronikai ipar belföldi eladásai 32%-kal, a gépgyártásé 22%-kal nőttek. Nagyot esett viszont négy hónap alatt a vegyi alapanyag- és termékgyártás hazai értékesítése (-26%), a kőolaj-feldolgozásé (-2%). Idén eddig az elektronikai ipar – ezen belül a fogyasztási cikk gyártás és a részegység gyártás, valamint a híradástechnikai termékek gyártása – vitt dinamikát az iparba. Ezeknek az az ágazatoknak az értékesítése mind belföldön, mind külföldön jóval a feldolgozóipari átlag felett növekedett.

Az év második felében **élénkülés** várható a gumitermék gyártásban az **Apollo Tyres** gyöngyösi abroncsüzemének és esetleg a villamosgép gyártásban a **Samsung** gödi akkumulátor gyárának működésbe lépése miatt, bár ezekben a cégekben az igazi felfutás csak jövőre bontakozik ki. Bizonytalanságot okoz a **General Electric** szándéka, miszerint eladja az izzólámpa üzletágát. (A GE ugyanakkor Budapesten nyitja meg hat digitális fejlesztő központjának egyikét.) Az autóipar idei szerény teljesítménye aggodalomra ad okot, mivel a világ autópiaca élénk. Nem kizárt, hogy a hazai járműszektor **kezd kiszorulni** az ágazat fejlődésének fő vonalából és nemzetközi kapcsolati hálójából. Erre utal, hogy a Kecskeméti üres telekkel rendelkező Mercedes Lengyelországban indít motorgyártást, bár magyarországi fejlesztést is ígér.

A beruházási szándék a korábbinál kedvezőbbnek tűnik a magyar iparban. A **GKI** felméréseiben a válaszadók – főként kis és középvállalatok – már tavaly is élénkülő

beruházási szándékot jeleztek az idei évre. A feldolgozóipari beruházások volumene 2017 első negyedévében 32%-kal meg is haladta az előző évit. Bár ebben a két nagy projekt – az Apollo Tyres és a Samsung gyár – aktiválásának döntő szerepe lehetett, a 13 feldolgozóipari alágból 10-ben regisztráltak növekvő beruházásokat. Mivel a felesleges kapacitásokról hírt adó válaszadók aránya a **GKI** üzleti felméréseiben tavasszal tovább mérséklődött, és az átlagos **kapacitáskihasználás** 83% volt, feltehető, hogy a kisebb vállalatok beruházási aktivitása az év további részében sem lanyhul, így az év egészében a tavalyi 7%-os növekedés felett, 10% körüli lesz a beruházási volumen.

A feldolgozóiparban az első negyedévben 682 ezren, 3,2%-kal többen dolgoztak, mint tavaly. Valószínűleg lehetnének többen is, a **GKI** üzleti felméréseiben lassan egy éve a **szakképzett munkaerő hiányát** jelöli meg a legtöbb válaszadó növekedési akadályként. Az üzleti felmérések is töretlen létszámbővítési szándékot jeleznek, aminek azonban a munkaerő-kínálat korlátot szab. Ez ugyancsak fejlesztésre ösztönzi a cégeket.

Az iparon belül az első négy hónapban a kis súlyú **bányászat** az átlagosnál sokkal gyorsabban, 13%-kal, az **energiaipar** pedig a tavalyi stagnálás után 2,3%-kal bővült. A hazai **villamosenergia-termelés** elsősorban 2017 elején volt jelentős terhelés alatt, ugyanis az átlagosnál is hidegebb időjárás és a növekvő elektromos fűtés miatt megugrott a lakosság villamosenergia-kereslete. Az ellátásához pótlólagos importra is szükség volt. Miközben a világ villamosenergia-iparában jelentős átrendeződés zajlik - a megújuló energia termelésében növekedés, a nukleáris, illetve fosszilis alapú termelésben pedig csökkenés figyelhető meg -, Magyarországon továbbra is meghatározó szerep jut a nukleáris energiának, amit Paks II. előkészületi munkálatainak a folytatása is jelez.

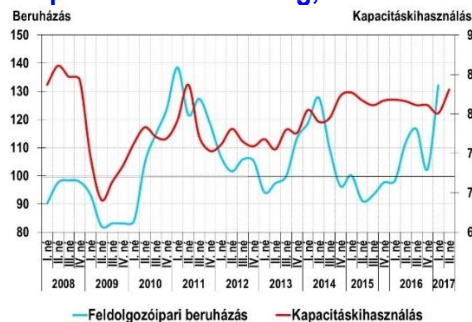
A hazai energiapiac lakossági szegmensében az elmúlt egy évben jelentős változás történt azzal, hogy az állami ENKSZ Első Nemzeti Közműszolgáltató Zrt. (új nevén NKM Nemzeti Közművek Zrt.) megvásárolta a DÉMÁSZ-t és a FŐGÁZ-t, s így már több mint 4 millió ügyféllel rendelkezik.

7.2. Építőipar

Az építőipar teljesítménye az első négy hónapban valósággal kilőtt: a termelés volumene 24%-kal nőtt. Az építőipari bizalmi index is kifejezett derülést tükröz, gondot a munkaerő- és kapacitáshiány okozhat. Idén 20% körüli termelés-bővülés várható.

29. ábra

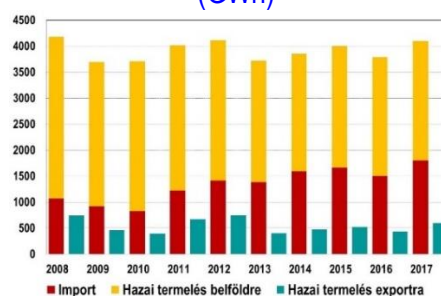
Feldolgozóipari beruházások és kapacitáskihasználtság, 2008-2017

Forrás: KSH, **GKI**

30. ábra

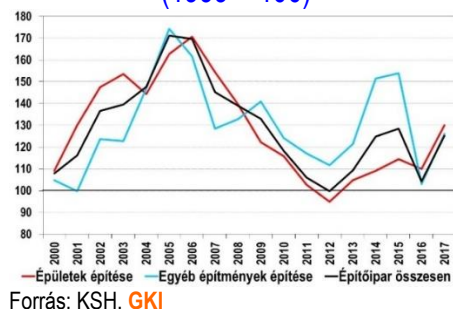
Magyarországi villamosenergia-kínálat és termelés, 2008-2017 (GWh)

Forrás: IEA, 2017: **GKI**

31. ábra

**Építőipari termelés építmény-
csoportonként, 2000-2017**
(1999 = 100)

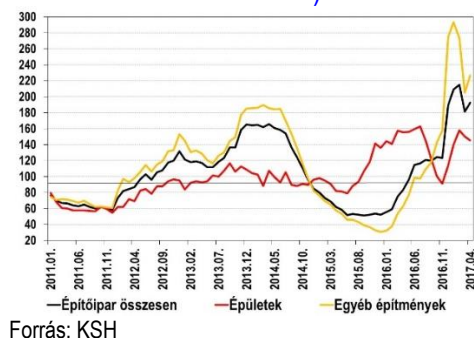

Az idei **első négy hónapban** az építőipar termelés közel negyedével nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A dinamikus növekedés a magas-építőipar több mint 20, a mélyépítőipar több mint 30%-kal bővült. Az ágazat beruházásai is érezhetően bővültek (17%-kal). Az építés iránti kereslet komoly **hullámozást** produkál (2016-ban csaknem 20%-os volt a visszaesés), ezt sok – elsősorban a kkv-szektorhoz tartozó – termelő nehezen tudja kezelni. Tavaly a kereslet hiánya, most a fellendülésből adódó **kapacitás-problémák** okoznak széles körben gondot.

Az első negyedévben éves alapon 17%-kal nőtt a belépő építőipari cégek száma. Összességében mégis csökkent a vállalkozások száma – igaz, a törlésre kerülő cégek többségében már régóta alvó, vagy nem működő cégek. A felszámolási arány továbbra is relatíve magas a szektorban, azaz továbbra is sok a kifizetetlen számla. A lánctartozások nagysága 200 milliárd forint körül stabilizálódott, érdemi csökkenés csak az igazságszolgáltatás hatékonyságának növekedésétől várható. Az építőipari cégek hitelállománya az első negyedévben 7%-kal volt nagyobb az egy évvel korábbinál. Az ágazat finanszírozási szempontból még mindig kockázatos, de a jövőt illető banki kilátások szerényen derűlátók. Az építőipar közeljövőjét nehezítő legfontosabb probléma a **munkaerőhiány**. A megoldás rövidtávon a korábbinál racionálisabb munkaszervezés, a gépesítés előrehaladása, illetve a kivitelező cégek mobilitásának erősödése lehet.

32. ábra

**Építőipar szerződésállomány,
2011-2017**
(volumenindex, előző év azonos
időszaka=100)

Az építőipari vállalkozások április végi **szerződésállománya** több mint 90%-kal haladta meg az egy évvel korábbi, alacsony bázist. Ezen belül az épületek építésére vonatkozó szerződéseké 45, az egyéb építményeké mintegy 125%-kal volt magasabb. Az ágazat bizalmi indexe márciusban 19 éves csúcsára jutott, s ez júniusban megismétlődött. Mindez idén az építési teljesítmény dinamikus növekedését valószínűsíti. A központi költségvetésből és az EU-forrásokból finanszírozott, illetve a vállalati építési beruházások terén is fellendülés várható. Mindemellett a lakásépítés is fellendülést mutat: 2017-ben 14-16 ezer lakás épülhet fel, ami kb. 50%-os növekedésnek felel meg.

A dinamikus építési teljesítmény **gyorsan növekvő árakkal** jár együtt: az első negyedévben 4%-kal nőttek a kivitelezési árak, a lakásépítés terén pedig csaknem 7%-kal. A trend az egész évre fennmaradhat, így 2017-ben 5-6%-os építőipari termelői áremelkedés valószínű.

7.3. Mezőgazdaság

Az idei időjárás kedvezőtlenebb a tavalyinál, így a mezőgazdaság 2017. évi teljesítménye mintegy 10%-kal alacsonyabb lesz a 2016. évinél a növénytermesztés csökkenése és az állattenyésztés stagnálása miatt.

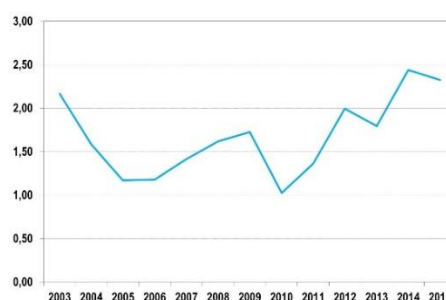
A Nemzetközi Gabonatanács május végi előrejelzése szerint a 2017/18-as szezonban 2053 millió tonnás gabonatermés várható, ez 3%-kal elmarad a 2016/17-es szezonra becsült **történelmi rekordot** jelentő 2120 millió tonnától. A felhasználás eközben változatlanoknak tűnik, így az időszak végére több mint 6%-kal csökkennek a világban a készletek, bár mértékük továbbra is a hosszú távú átlag felett marad. A **gabonaárak** idén eddig átlagosan 2%-kal magasabbak voltak a tavalyinál. A búzatermés a tavalyi 754 millió tonna után idén 740 millió tonna körül várható, az árak 2,8%-kal voltak magasabbak. Kukoricából 1065 millió tonna után idén 1026 millió tonna várható. Az árak itt csak 0,8%-kal voltak magasabbak az első öt hónapban, mint tavaly. A búza ára **május végére** a tavalyi szintre csökkent, a kukoricáé már alatta volt.

A **magyar mezőgazdaságban** megtermelt GDP volumene a 2016. évi 17%-os növekedés után 2017 első negyedévében a KSH szerint 6%-kal csökkent, ez az időszak azonban szezonális okokból nem mérvadó. Mivel a hazai agrárszektor bruttó kibocsátásának nagyjából kétharmadát a **növénytermesztés**, egyharmadát az **állattenyésztés** teszi ki, a szektor teljesítményének alakulásában az előbbi a meghatározó.

Az időjárás – mindenekelőtt a szárazság miatt - eddig nem kedvezett a magyar növénytermesztésnek. Emellett a **fagyok** is kárt okoztak, mindenekelőtt a gyümölcsösökben. Az **öntözött területek alacsony aránya** miatt a magyar mezőgazdaság erősen kitett az időjárásnak. **A növénytermesztés 2017. évi teljesítménye biztosra vehetően a tavalyi alatt marad.** Bár a visszaesés mértéke még erősen függ a nyári időjárástól, az valószínűleg 10%-nál is magasabb lesz.

Az állatállomány tavaly csak szarvasmarhából nőtt, a sertés- és a baromfiállomány csökkent. A kormány az állati alapanyagok **általános forgalmi adójának mérséklésével** próbálta ösztönözni az állattartókat, s kiszorítani a feketegazdaságot a szektorból. A **sertésnél** tavaly még nem születtek meggyőző eredmények, az idei **baromfi** áfa-csökkentéstől sem várható túl sok. 2017 első négy hónapjában a vágósertés-felvásárlás darabszám szerint 13%-kal, a vágóbaromfié 9%-kal csökkent a tavalyi év azonos időszakához képest. A **tojásfelvásárlás**

33. ábra
Öntözött mezőgazdasági területek aránya, 2003-2015 (százalék)

Forrás: KSH, GKI

4. táblázat
Szántóföldi növénytermés, 2015-2017 (ezer tonna)

	2015	2016	2017
Búza	5 331	5 592	4 500
Kukorica	6 632	8 807	8 000
Összes gabona	14 145	16 662	15 000
Olajosmag	2 147	2 775	2 200

Forrás: KSH, GKI

5. táblázat
Állatállomány, 2015-2017
(év vége, ezer darab)

	2015	2016	2017
Sertés	3124	2887	2900
Szarvasmarha	821	838	850
Tyúkfélék	32432	31996	32000

Forrás: KSH, GKI

16%-kal esett vissza. Növekedett viszont a **vágómarha** felvásárlása 5%-kal. A Magyar Állattenyésztők Szövetségének adatai szerint a szarvasmarha állomány növekedése a **húscélú** állatok számának emelkedéséből fakad, a **tejelő** állomány hullámszik, de lényegében 2010 óta változatlan szinten van. A **tehenetj** felvásárlása az első négy hónapban csak 1%-kal csökkent, a felvásárolt tej átlagos fehérje- és zsírtartalma is alacsonyabb volt. Összességében tehát **az állattenyésztéstől 2017-ben csak stagnáló teljesítmény várható**. Bár az egyéni gazdaságok állattartó tevékenysége élénkül a részükre nyújtott uniós támogatások nyomán, az állattartásban nagyobb súllyal jelent levő gazdálkodó szervezetek lassan apasztják állományukat, amiben fontos szerepe van legelőterületeik csökkenésének (a földtörvény és az állami földek privatizációja nyomán).

Mivel a magyar mezőgazdaság fejletlenségéből adódóan nagyon kitett az időjárásnak, a termelésben **szélsőséges kilengések** tapasztalhatók. 2010 óta négy évben volt kétszámjegyű növekedés, két évben kétszámjegyű (több mint 20%-os) visszaesés, s mindössze egyszer 5% körüli változás. Idén a **GKI 10% körüli csökkenést** prognosztizál.

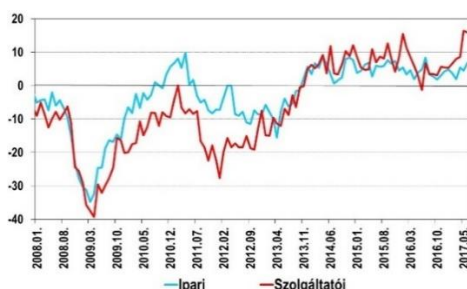
7.4. Szolgáltatások

A szolgáltatási GDP 2017-ben közel 3%-kal, az előző évihez hasonló ütemben, de a nemzetgazdasági átlagtól valamelyest elmaradóan bővül. Növekedés döntően az üzleti szolgáltatásoknál várható.

A kormányzati szektorban 2017-ben jelentős szervezeti átalakulás megy végbe. A háttérintézmények, illetve az önálló intézmények állományának a felügyeleti minisztériumba és megyei központokba való átcsoportosítása, illetve a háttérintézmények egy részének átnevezése nem jelent létszámcsökkenést (miközben például a járványügy vagy a nemzeti örökség területén gyakorlatilag megszünteti az országos szakmai irányítást). Ráadásul az állam változatlanul erőteljes nyomulása a gazdaságirányításban, illetve a tulajdonszerzésben további intézmények létrejöttét vetíti előre, amely létszámbővüléshez vezethet (pl. családkutató intézet létrehozása).

A **kiskereskedelmi forgalom** 2016-ban immár negyedik éve bővült, ezúttal 4,6%-kal. 2017 első négy hónapjában csak 3% volt a forgalom bővülése. A leggyorsabban a **nem-élelmiszer** termékek forgalma (közel 5%-kal), legkevésbé az **élelmiszereké** (közel 2%-kal), míg az **üzemanyag-kiskereskedelemé** 2,7%-kal bővült. A

34. ábra
Üzleti bizalmi indexek, 2008-2017

Forrás: GKI

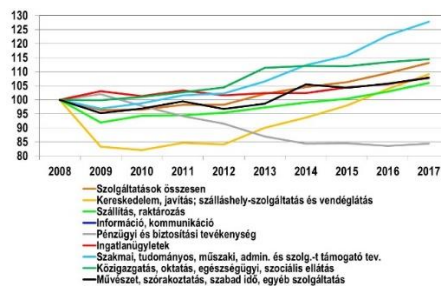
csomagküldő és internetes kereskedelem korábbi növekedési dinamikája megtört, bár gyors maradt. A korábbi 25-30%-os dinamika mintegy megfeleződött, aminek háttérében a forgalom általános lassulása mellett az egyre több nagy szereplőnél megjelent (értéktárhoz kötött) **kiszállítási díj** áll. Ez minden érintett cégnél a rendelésszám átmeneti csökkenéséhez vezetett.

A **kereskedelmi bizalmi index** három és fél éve meglehetősen magas szinten hullámzik, ami 2017-re is megalapozni látszik a forgalom relatíve gyors növekedését. A kisboltok száma folyamatosan csökken, miközben a diszkontláncok, illetve a 400-2500 négyzetméter közötti, lánchoz tartozó boltok a hipermarketek rovására is terjeszkednek. A kormányzat újabb és újabb kísérletet tesz a nagy nemzetközi láncok **korlátozására**. A javaslatok nagy része józan ésszel érthetetlen, durván fogyasztó és piacellenes (például az ingyenes buszok, a parkolók és a házhoz szállítás megadóztatása, többlet-foglalkoztatás előírása, a reklámozás korlátozása), ami a **kormány pillanatnyi visszavonulása ellenére is rontja a kereskedelmi cégek üzleti környezetét**.

2017-ben a kiskereskedelmi forgalom bővítését elvileg segíti a **cafeteria-rendszer** átalakítása. 2017-től ugyanis évi százezer forint vehető fel készpénzben kedvezményes adózással, ami valószínűleg a napicikk-kereskedelem felé tereli a korábbi vendéglátó és turisztikai árbevétel egy részét. Ezt csak részben tudja ellensúlyozni az éttermi szolgáltatás áfájának csökkentése.

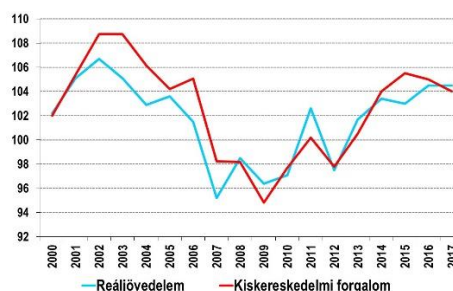
Ha a kiskereskedelmi forgalom 3%-os növekedését szembeállítjuk a reálkeresetek több mint 9%-os, a foglalkoztatottak mintegy 2,5%-os emelkedésével, akkor ez érthetetlenül alacsony ütem. Magyarázatként sokféle, egyenként apró okot lehet találni. Ilyen például a Magyarországon élők és ezzel fogyasztók számának csökkenése (a természetes fogyás és a külföldi munkavállalás következtében). Emelkedik a magyarok külföldi vásárlásának, s a külföldiek itteni vásárlásának mennyisége. Erre utal, hogy az első negyedévben a vásárlási célú külföldre utazások száma 18%-kal emelkedett, míg a beutazásoké 4%-kal csökkent. A dohánykereskedelemben a jövedékiadó-bevételek csökkennek, vagyis minden bizonnyal erősödik a fekete piac súlya. Mindez azonban nyilvánvalóan nem elegendő magyarázat. A fő ok az lehet, hogy a tényleges vásárlóerő a reálkereseteknél lényegesen lassabban bővül. Részben a nyugdíjak átmeneti reálérték-csökkenése miatt, de még inkább annak következtében, hogy a kikényszerített minimálbéremelés ellensúlyozása

35. ábra
Szolgáltatások GDP-termelése, 2009-2017 (2008=100)

Forrás: KSH, GKI

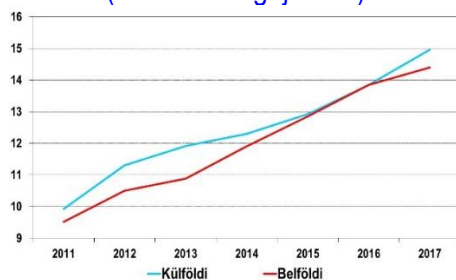
36. ábra
Reáljövedelem és kiskereskedelmi forgalom, 2000-2017 (előző év = 100)

Forrás: KSH, GKI

37. ábra

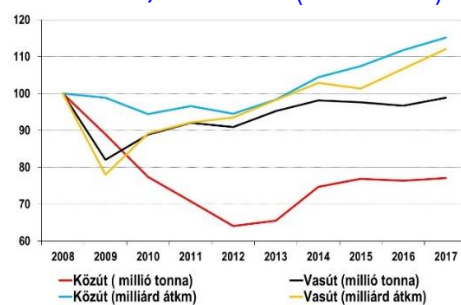
**Kereskedelmi szálláshelyek
forgalma a vendég származása
szerint, 2011-2017**
(millió vendégéjszaka)

Forrás: KSH, GKI

38. ábra

**A közúti és vasúti áruszállítás
alakulása, 2009-2017 (2008 = 100)**

Forrás: KSH, GKI

érdekében főleg a kisebb cégek körében csökkenhetett a „zsebbe fizetés”. Az érintettek – akik jellemzően alacsony fizetésűek; jövedelmüket alapvetően fogyasztásra fordítják, emellett, ha közműdíj-hátralékuk van, mindenekelőtt azt törlesztik – jövedelme tehát valójában csak keveset emelkedhetett. A magas jövedelműek viszont inkább megtakarítanak, befektetnek. Mindezek ellenére az év során várhatóan gyorsulni fog a kiskereskedelmi forgalom, ha el is fog maradni a korábban gondolttól. Így **2017-ben a kiskereskedelmi forgalom 4% körüli bővülése** várható. A kiskereskedelmi forgalomba nem számító személyautók értékesített darabszáma 2017-ben kb. 5%-kal bővül. A vásárlóerő növekedésével lassan ismét **növekszik a drágább, jobb minőségű** termékek iránti kereslet.

A kereskedelmi **szálláshelyeken** 2016-ban 7%-kal nőtt a vendégéjszakák száma. A külföldiek és a belföldiek által igénybevett vendégéjszakák hasonló ütemben emelkedett, s a két csoport kb. fele-fele arányban vette igénybe azokat. 2017 első négy hónapjában a külföldi vendégéjszakák száma 14%-kal, a belföldieké csak 9%-kal nőtt, így összességében 12%-os volt a bővülés. A legtöbb külföldi turista az EU-ból, azon belül is Németországból érkezik, azonban a növekedésben jelentős szerepet játszott az Oroszországból (a korábbi visszaesés után +40%) és Ázsiából (+27%) érkező turistaforgalom. A **belföldi** forgalom növekedését továbbra is a vásárlóerő bővülése, valamint a SZÉP kártyák dinamizálják, a szállodák közül elsősorban a gyógyszállók és a négycsillagos szállodák tudták növelni bevételeiket. A **külföldi** vendégek körében az idei első hónapokban jelentősen csökkent az ötcillagos szállodák népszerűsége, azonban az év egészében – tekintettel a számos rangos Budapesten rendezett nemzetközi sportversenyre – lényegesen kedvezőbb kihasználtság várható. Az év első harmadára a vendégforgalomnak csak alig több mint 20%-a szokott esni, így az év egészére vetített növekedésben meghatározó a nyári forgalom alakulása. Az idei év eddigi jelentős bővülési üteme várhatóan lassulni fog, de összességében még így is 6% feletti – ezen belül a külföldiek gyorsabb - növekedésére lehet számítani.

2016-ban az **áruszállítás** árutonna-kilométerben kifejezett teljesítménye 5%-kal nőtt a megelőző évhez képest. 2017 első negyedévében ez csak 3% volt. A növekedés ütemére továbbra is jelentős hatással van a szállítási igényes iparágak teljesítménye és a tranzitforgalom, mely utóbbi az elmúlt években stabilan 3-4 % körüli bővülést hozott az ágazatnak. Az első

negyedévben az áruszállítás több mint kétharmadát kitevő **közúti fuvarozás** teljesítménye 2%-kal csökkent a nemzetközi piacokon fokozódó verseny és kedvezőtlen szabályozási környezet miatti kevesebb megrendelés miatt. A **vasúti áruszállítás** ugyanakkor 17%-kal nőtt. Ebben azonban jelentős szerepet játszott, hogy ebben az időszakban a **vízi fuvarozás** nagy része vasútra terelődött, mivel a nagy hideg miatt a vízi áruszállítás több mint egyharmadával csökkent. A **csővezetékes** szállítás viszont – nagyrészt a megnövekedett (hazai és külföldi) fűtési igények miatt – 28%-kal bővült.

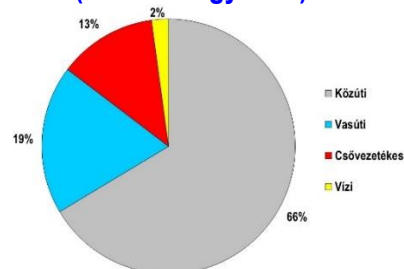
Az elszállított áruk tömege minimális mértékben (1%-kal) nőtt az első negyedévben. A nemzetközi fuvaroknak köszönhetően az elmúlt években folyamatosan **nőtt az egy tonnára eső szállítási távolság**, ami összességében bővülő szállítási teljesítményt eredményezett. Ez a **trend folytatódni fog**, s a hazai áruszállítás teljesítménye 2017-ben éves átlagban 4-5%-kal bővül. Ebben jelentős szerepe lehet a vasúti szállításnak. A közúti fuvarozás számára ugyanakkor továbbra is **kockázatot** jelent az EU számos országában tervezett minimális sofőr kiküldetési (és egyéb) díjak tervezett bevezetése.

A **hanghívások** piacán – az online szolgáltatások terjedésével – 2014-ben elindult lassú csökkenés idén is folytatódik. Ezzel szemben az adatforgalmi szolgáltatások dinamikusan bővülnek. A hagyományos vezetékes telefonszolgáltatások előfizetésében stagnálás, de inkább lassú, folyamatos csökkenés várható, miközben összetételében folytatódni fog az erőteljes eltolódás a VoIP (IP alapú hang) csatornák irányába. A vezetékes telefonálásból származó árbevétel további csökkenése várható, a kedvező díjcsomagok nyújtotta ingyenes lehetőségek aktív kihasználásának következtében. A mobiltelefon piac telített, ezen belül folytatódik az előfizetési konstrukciók irányába való terelődés. Ezt erősíti a feltöltő kártyás csomag kötelező adategyeztetése is.

Az **internet-szolgáltatás** dinamikus bővülése tovább folytatódik; az összes internet-előfizetés száma 2015 végén meghaladta a 8 milliót, 2016 végére a 8,8 milliót. A növekedési ütem azonban idén már lassulva növekszik, 2017 végére 9,2 millió előfizetés várható. A növekedés **motorja** a 2017-ben a **mobil-internet** előfizetések terjedése mellett az egyre nagyobb volumenben bővülő **optikai hálózatok terjeszkedése** lesz. Ez utóbbi bővülésének egyetlen gátja a technológia kiépítésének jellemzően csak nagy népsűrűségű területen való megtérülése. A mobilinternet-előfizetések terjedési ütemét csökkenti a piac telítődése, ugyanakkor az okostelefonok

39. ábra

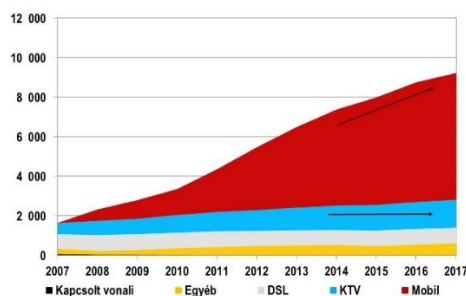
**Szállítási módok megoszlása
áruszállítási teljesítmény alapján
(2017. I. negyedév)**

Forrás: KSH

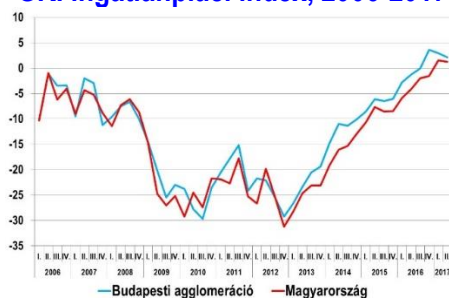
40. ábra

**Internet-előfizetések száma
típusonként, 2007-2017 (millió db)**

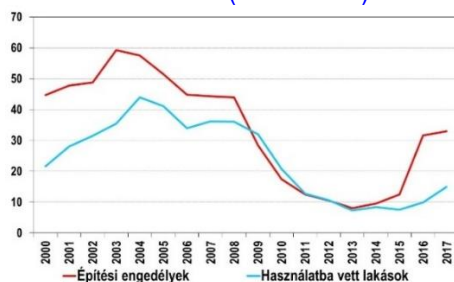
Forrás: KSH, GKI Digital Kft.

41. ábra
GKI ingatlanpiaci index, 2006-2017

Forrás: a GKI felmérései

42. ábra
Lakásépítés és -engedély,
2000-2017 (ezer darab)

Forrás: KSH, GKI

és ezáltal a hozzájuk vásárolt internetkapcsolatok további térnyerése a teljes telefonpenetráción belül még képes biztosítani a stabil bővülést. Tovább erősíti a mobilinternet terjedését az M2M, valamint az IoT megoldások bővülése, ahol a mobil adatforgalmi előfizetés már nem személyhez, hanem gépek közötti kommunikációhoz kapcsolódik.

Az **ingatlanpiac** szereplői alapvetően derűlátók. A **GKI** ingatlanpiaci indexe ugyan áprilisban lényegében csak stagnált, de az indexet egyértelműen a kissé romló lakáspiaci kilátások húzták le. A lakásépítés 2017 első negyedévében 47%-kal nőtt – igaz, ez mindössze 2000 lakást jelent. (Budapesten viszont felére csökkent az átadott otthonok száma.) A kiadott engedélyek illetve az egyszerű bejelentések száma továbbra is gyorsan nő: az első negyedévben 89%-os volt a növekedés. Budapesten több mint megkétszereződött az engedélyek és bejelentések száma. Amíg az új lakások piacát egyértelműen **fűti a "csok"**, addig az építőipari kapacitások korlátozottsága inkább **hűti** a folyamatot. A „csok” feltételrendszerében a népesedéspolitikai intézkedéscsomaggal kapcsolatosan elképzelhető némi további lazítás. A lakáshitelek állománya áprilisban éves alapon még némi csökkenést mutat, de az új felvételek lassan növekednek. Őszig, a „fogyasztóbarát” hitelek megjelenéséig **kivárás** valószínű. A **GKI** prognózisa szerint idén 14-16 ezer lakás átadása várható. A felújításokat és korszerűsítéseket a forráshiány, a finanszírozási bizonytalanság, illetve a magas áfa-kulcs hátráltatja. A **GKI** felmérése szerint a lakosság **lakásfelújításra** és korszerűsítésekre vonatkozó tervei áprilisban nem változtak, de az egy évvel korábbinál kissé kevésbé erőteljesek.

Az idei első öt hónapban a Duna House adatai szerint 61,8 ezer **használt lakás** cserélt gazdát, ami éves alapon 5%-os csökkenésnek felel meg. A nagy roham tehát lecsengőben van, a közeljövőben stabil kereslet várható. Mindez alig befolyásolja az **árak** alakulását. Főként a divatos területeken tavaly és az idei első negyedévben is tovább nőttek az árak. A **GKI** által megkérdezett ingatlanforgalmazók a következő egy évben 2-3%-os átlagos áremelkedést valószínűsítene. Budapest kedvelt lokációiban azonban 5-6%-os további áremelkedés várható.

2016 után 2017 is erős év lehet a hazai üzleti ingatlanpiacon, a sláger egyértelműen az **irodapiac**. Magyarország visszakерült a nemzetközi befektetői térképre, köszönhetően térségbeli relatív felértékelődésének (pontosabban Lengyelország leértékelődésének). A budapesti irodapiacon az elmúlt

időszakban a bérleti kereslet érezhetően emelkedett, a **GKI** felmérése szerint a kihasználtsági ráta 87%-ra emelkedett. Ebben szerepet játszott az állami szektor növekvő kereslete, illetve a szolgáltató központok – részben magyar állami támogatások ösztönözte – érdeklődése. A fejlesztések is felpörögtek: tavaly csaknem 100 ezer négyzetméter új terület lépett piacra, ekkora mennyiségre idén is számítani lehet. Az irodaházak vétele iránt is megélénkült a kereslet: külföldi és hazai ingatlanalapok mellett az MNB alapítványai is jelentős vevőnek számítanak. A **GKI** felmérése szerint Budapesten a következő egy évben a **bérleti díjak** 3-4% körüli emelkedése várható.

A **kiskereskedelmi ingatlanpiacon** idén sem várhatók nagyobb fejlesztések. A bérleti díjak a közeljövőben a fővárosi agglomerációban és a nyugati országgrészen emelkedhetnek (3% körül). A **logisztikai ingatlanpiacon** is növekszik a bérleti kereslet – igaz, csak szerényen. A kihasználtság lassan emelkedik, a **GKI** áprilisi felmérése szerint 85% körüli a raktárak kihasználtsága. A fejlesztések idén is folytatódnak: idén mintegy 50 ezer négyzetméter új kapacitás léphet piacra. A bérleti díjak várhatóan 2-3%-kal emelkednek.

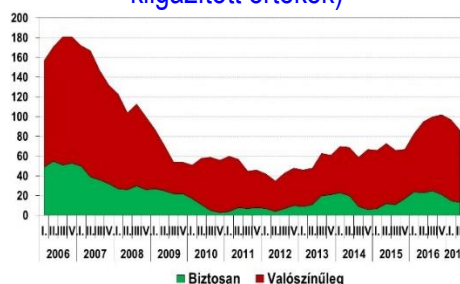
7.5. Külkereskedelem

Az áruk és szolgáltatások 2016. évi kivitele GDP-ben mérve szinte a behozattal azonos ütemben emelkedett, de ezen belül az árukivitel csaknem 1 százalékponttal elmaradt a behozattól, míg a szolgáltatásexport 4 százalékponttal meghaladta azt. A belföldi kereslet növekedése következtében az áruforgalmi aktívum a 2016. évi 9,9 milliárd euróról 2017-ben 9 milliárdra csökken, míg a szolgáltatásoké kissé tovább emelkedhet.

A magyar árukivitel volumene **2016-ban** 4,4%-kal, a behozatalé 4,7%-kal bővült. Európában az export bővült 1,2 százalékponttal gyorsabban, a cserearányok ugyanis 1,5%-kal javultak. Ugyanebben az időszakban a magyar szolgáltatásexport forint alapon 4,9%-kal, az import 0,3%-kal bővült. (A szolgáltatások kivitelének folyó áras értéke csak egynegyede az áruexporténak.) **2017 első negyedében** GDP-ben mérve a kivitel 9,4%-kal, a behozatal 10%-kal emelkedett, ezen belül az áruimport 1,3%-kal meghaladta a kivitelt, míg a szolgáltatásoknál az export volt 3 százalékponttal gyorsabb. Az első négy hónapban az áruforgalmi aktívum csaknem elérte az egy évvel korábbit, noha a cserearányok az első negyedévben 1,4%-kal romlottak.

43. ábra

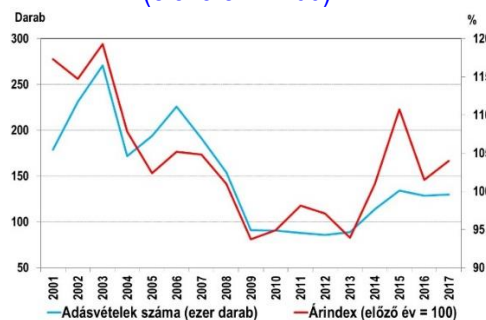
A lakásvásárlást- vagy építést a következő 12 hónapban tervező háztartások száma, 2006-2017
(ezer háztartás, szezonálisan kiigazított értékek)

Forrás: a **GKI** felmérései

44. ábra

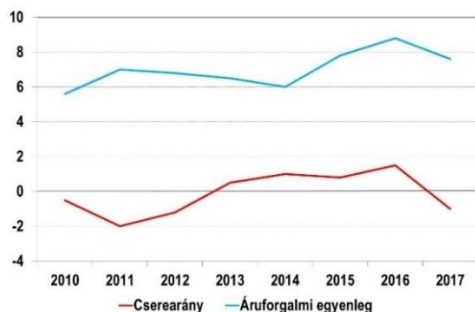
Lakásvásárlási tranzakciók és árindex, 2001-2017
(előző év = 100)

Forrás: **GKI**

45. ábra

A cserearány és az áruforgalmi egyenleg a GDP százalékában, 2010-2017

Forrás: KSH, GKI

6. táblázat

Éves átlagos reál-átértékelődés a magyar gazdaságban, 2008-2017 (százalék)

	Forint/euró árfolyam- index	Magyar fogyasztói árindex	EU-27 fogyasztói árindex	Reál- leértékelődés
2008	100,0	6,1	3,7	-2,3
2009	111,7	4,2	1,0	8,3
2010	98,2	4,9	2,1	-4,4
2011	101,4	3,9	3,1	0,6
2012	103,7	5,7	2,6	0,6
2013	102,6	1,7	1,5	2,4
2014	104,0	-0,2	0,6	4,9
2015	100,3	-0,1	0,0	0,4
2016	100,6	0,4	0,3	0,5
2017	100,3	2,5	1,8	-0,4

Megjegyzés: A negatív szám felértékelődést, a pozitív leértékelődést jelez.

Forrás: KSH, Eurostat, GKI

A GKI előrejelzése szerint 2017 egészében a magyar külkereskedelemben az **export/import olló az utóbbi javára 1 százalékponttal kinyílik**, aminek oka a belföldi felhasználás markáns gyorsulása, GDP-nél is gyorsabb emelkedése. A szolgáltatások külkereskedelmében azonban a kivitel bővülése lesz a gyorsabb.

Az árukivitel egyik **hajtóereje** - tavalyi lassulása és idei bizonytalan perspektívája ellenére - a járműipar, de lendületbe jött az elektronika is; a szolgáltatások közül pedig a turizmus, a szállítás és az „egyéb” tevékenységek (pl. call centerek).

Az **áruforgalmi mérleg aktívuma** 2016-ban 9,9 milliárd eurót tett ki, 1,3 milliárd euróval többet, mint 2015-ben. 2017-ben részben a cserearányok romlása, részben az import gyorsulása miatt „csak” 9 milliárd euró, vagyis még mindig nagyon magas (a GDP 7,6%-át kitevő), de enyhén csökkenő aktívum prognosztizálható. A **szolgáltatási** külkereskedelemben az aktívum a 2016. évi 2200 milliárd forintról 2400 milliárd forintra, a GDP 6%-ára nő. A **cserearányok** a tavalyi 1,5%-os javulás után idén legalább 1 százalékkal romlanak.

A magyar külkereskedelem az ázsiai országok kivételével minden régióval szemben aktívumot ér el; a legnagyobbat a régi, de a leggyorsabban emelkedőt az új EU-tagállamokkal. Ez utóbbi részben a nagy multinacionális cégek régiós iparpolitikájának következménye.

A forint euróval szembeni **fogyasztói árindex alapú reálárfolyama** a 2016. évi 0,5%-os leértékelődés után idén a GKI becslése szerint **0,4%-kal értékelődik fel**. A magyarnál nagyobb mértékű felértékelődés várható Csehországban, kisebb mértékű felértékelődés Lengyelországban és csekély leértékelődés Szlovákiában. Ennek alapján Magyarország relatív költségversenyképessége idén Csehországgal szemben valamelyest javul, a másik két visegrádi országgal szemben csekély kissé romlik.

8. Foglalkoztatás

A foglalkoztatottak száma 2017-ben az előző évi 3,4%-nál lassabban, 2,5% körüli mértékben nő. A képzett munkaerő hiánya egyre nagyobb probléma. Az állami foglalkoztatás drasztikus szűkítésével kapcsolatos elképzelések a gyakorlatban csak lassítják a költségvetési szektorban dolgozók létszámnövekedését. A közfoglalkoztatás visszafogása érdekében sor kerül az első lépésekre. A külföldi munkavállalás továbbra is népszerű, főleg a fiatalabb korosztályok körében. A munkanélküliségi ráta 2017-ben – statisztikailag – 4% körülire csökken.

A **foglalkoztatottak száma 2017 első negyedében** 2,5%-kal nőtt (1 százalékponttal lassabban az egy évvel korábbi 3,5%-nál). Az év első három hónapjában az ipari szektor 5,2%-os, a szolgáltatási ennél lényegesen lassúbb, 1,6%-os létszámnövekedést mutatott. (Tavaly fordított volt a sorrend, az ipari szektorban fele ekkora, 2,6%-os, a szolgáltatóknál viszont több mint kétszer gyorsabb, 3,9%-os növekedés volt.) Kedvező, hogy megszűnt a közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás ágazat évek óta tartó kiemelkedő létszámbővülése. Az első negyedévben a **közfoglalkoztatottak** száma a kormány szándékainak megfelelően csökkent, 6,3%-kal volt kevesebb az egy évvel korábrinál. A 15-74 évesek foglalkoztatási rátája 58,4% volt, 1,7 százalékponttal magasabb, mint egy éve.

A legalább ötfős cégeknél és a költségvetési intézményeknél, valamint a nonprofit szektorban az **alkalmazottak száma** az év első három hónapjában összességében 2,7%-kal (**közfoglalkoztatottak nélkül** 3,3%-kal) nőtt az egy évvel korábbihoz képest. Ez az első esetben 0,7 százalékpontos ütemcsökkenés, a másodikban 0,5 százalékpontos gyorsulás az egy évvel korábbihoz képest a közfoglalkoztatás trendjének megváltozása miatt. Közfoglalkoztatottakkal együtt a versenyszféra létszáma 3,6%-kal, a nonprofité 19,8%-kal nőtt, a költségvetési szféráé 1,6%-kal mérséklődött.

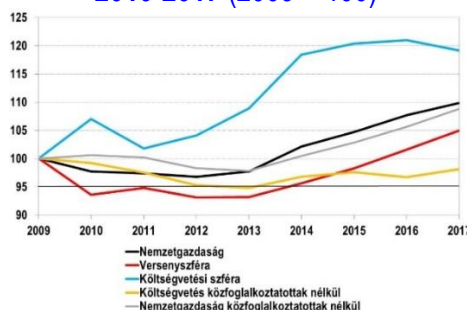
A munkaerő felmérés szerinti **munkanélküliek** száma 2017 első negyedében 207 ezer főre csökkent, a munkanélküliségi ráta 4,5% volt. Ez 66 ezer fős, **0,6 százalékpontos mérséklődés az egy évvel korábbihoz** képest. Ugyanakkor a munkanélküliségi ráta 2016. november – 2017. január átlagában érte el eddigi, 4,3%-os minimumát, azóta szerény mértékben, de folyamatosan **emelkedik**, s 2017. február – április átlagában 4,6% volt. Tavaly a szezonális hatásoktól függetlenül folyamatosan csökkent a munkanélküliségi ráta. A Nemzeti Munkaügyi Szolgálat nyilvántartása szerint ugyanezen időszakban 351 ezer regisztrált álláskereső volt, ez 17 százalékpontos visszaesés az egy évvel korábbihoz képest.

7. táblázat
A közfoglalkoztatásban résztvevők éves átlagos létszáma és az erre fordított eszközök, 2011-2017

Év	Létszám		Ráfordítás	
	ezer fő	előző év=100	milliárd forint	előző év=100
2011	59	-	64	-
2012	91	154	120	180
2013	129	142	180	150
2014	183	142	230	128
2015	213	116	270	117
2016	224	105	340	125
2017	200	89	325	96

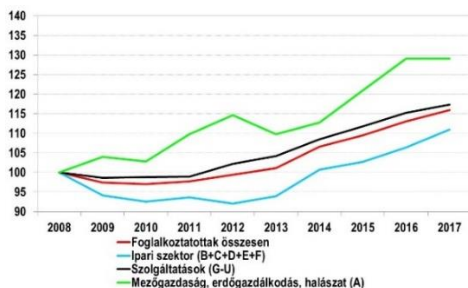
Forrás: www.kozfoglalkoztataskormany.hu, KSH, GKI

46. ábra
Alkalmazottak szektoronként, 2010-2017 (2009 = 100)

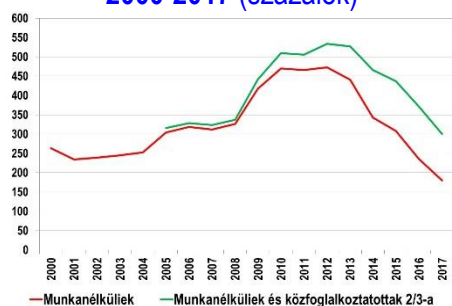
Alkalmazottak: a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál és a teljes költségvetési szférában
Forrás: KSH, GKI

47. ábra
**Foglalkoztatottak számának
 változása ágazatonként, 2008-2017**
 (2008 = 100)

Forrás: KSH, GKI

48. ábra
**Munkanélküliségi ráta a
 statisztikában és a valóságban,
 2000-2017 (százalék)**

Forrás: KSH

8. táblázat
Termelékenység, 2014-2017
 (egy foglalkoztatottra jutó GDP,
 előző év = 100)

	2014	2015	2016	2017
Nemzetgazdaság összesen	98,5	100,2	98,6	101,0
Ipar	99,0	105,1	96,9	99,8
Építőipar	106,7	97,8	80,3	116,5
Mezőgazdaság	110,9	81,3	109,4	90,0

Forrás: KSH, GKI

A **munkaerő-kínálatot** a demográfiai folyamatok, a vándorlási különbözet és az oktatási rendszer determinálja. A munkavállalási korú népesség az évtized első felében 200 ezer fővel lett kisebb, a mostani években e tendencia gyorsul. (Ez önmagában javítja az elhelyezkedési lehetőségeket.) Ezt a nyugdíjkorhatár folyamatos emelése csak részben tudja ellensúlyozni a nők 40 év szolgálati idő utáni nyugdíjba vonulási lehetősége miatt. **Az idősödő munkavállalók számának és arányának növekedése, valamint a nem megfelelően képzett fiatalok számának gyarapodása hozzájárul munkaerő-piaci feszültségek további éleződéséhez.**

A munkaerő-kereslet 2017-ben a gazdasági növekedés gyorsulása ellenére az előző évinél kevésbé, közel 2,5%-kal növekedhet. A versenyszféra alkalmazottainak létszáma továbbra is bővül, bár dinamikája 3% körülire lassul, a költségvetési szektorban dolgozók száma pedig a közmunkások kezdődő versenyszektorba irányítása, valamint a költségvetési szervezetben dolgozók egy részének kiszervezése miatt akár csökkenhet is. Miközben a **képzetlen** és gyenge munkakultúrájú emberek számára **kevés a piaci munkaalkalom**, mind **több szakmában munkaerő-hiány** tapasztalható a minőségi munkaerőből.

A piaci foglalkoztatók alkalmazottaik egy részét továbbra is a **színellett részmunkaidős** foglalkoztatásban, illetve a szürke-fekete zónában tartják a munkaerőköltségeik csökkentése érdekében.

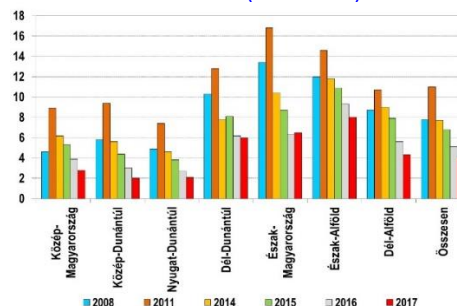
Az egy foglalkoztatottra jutó GDP alapján mért **termelékenység** továbbra is alig javul, nemzetgazdasági szinten mindössze 1%-os emelkedés várható. Különösen riasztó az ipar évek óta tartó gyenge és továbbra sem javuló teljesítménye. Az alkalmazotti létszám figyelembevételével számított termelékenység nemzetgazdasági szinten kedvezőbb, 1,5%-os emelkedést mutat (mivel ez nem tartalmazza az alacsony termelékenységű legkisebb foglalkoztatók lehúzó hatását).

A munkanélküliség leszorításának **adminisztratív** eszközei továbbra is működnek, így 2017 átlagában **4%-os munkanélküliségi ráta** várható; jelentős szociális feszültségek fennmaradása mellett. A valós munkanélküliség 7% közelében lesz. A kormány szándéka szerint 2017-ben csökken a közfoglalkoztatottak száma, és az erre fordított kiadás is. A közfoglalkoztatásból kikerülők piaci foglalkoztatásának fontos eszköze az állami vállalatok és költségvetési

intézmények kötelezése a **korábbi közfoglalkoztatottak állományba vételére**.

Az ország valamennyi régiójában csökkent a munkanélküliségi ráta, de a fejlettebbekben jobban, mint a fejletlenebbekben. A legkedvezőbb helyzetben Közép-Dunántúl van 1,9%-os rátával, míg a legkedvezőtlenebb pozícióban Észak-Alföld 8,5%-kal. Az ország fejlettebb részein már csak súrlódásos munkanélküliség van (Nyugat- és Közép-Dunántúl, valamint a Közép-Magyarország), amit az előbbiek esetében az Ausztria felé irányuló ingázás is segít. A fejletlenebb területek közül Dél-Alföldön a munkanélküliségi ráta már 5% alá mérséklődött. Ez a jelenség arra világít rá, hogy a **piaci munkahelyteremtés sokkal eredményesebb**, mint a mesterséges beavatkozásokon alapuló. A megyék szerinti bontásban mért különbség rendkívül nagy, megközelítőleg 15-szörös a legjobban teljesítő Győr-Moson-Sopron megye és a legnagyobb relatív munkanélküliséggel küszködő Nógrád megye között.

49. ábra
Munkanélküliségi ráta régióként,
2008-2017 (százalék)

Forrás: KSH, GKI

9. Pénzügyi szektor

Idén a vállalatok és a lakosság hitelezése is emelkedni fog, a banki portfóliók minősége – az élenkülő faktoring piacnak köszönhetően – javul. A fogyasztóbarát lakáshitelek várhatóan az év harmadik negyedévéől kezdenek elterjedni. A lakáshitel-piac bővülését a bankok érdekeltsége mellett nagymértékben fogja befolyásolni az amerikai kamatemelési ciklus, mivel a hazai piaci kamatok ehhez igazodó esetleges emelkedése valószínűleg érzékenyen érintené a lakossági hitelportfóliót. A jegyzett tőke alapján a külföldi bankok súlya ismét nagyobb, mint a hazaiaké. Az MKB Bank tulajdonosváltása a finanszírozási kapcsolatok és a tőkeemelési képesség szempontjából komoly aggályokat is felvet.

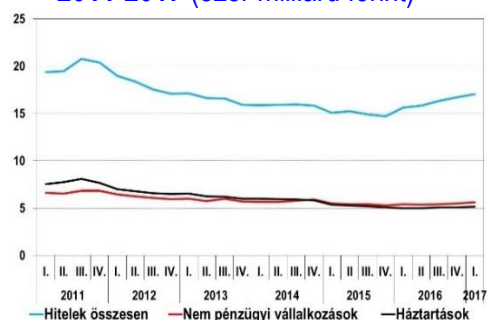
A bankok **teljes hitelállománya** 2017 első negyedévében az előző negyedévhez képest 2%-kal emelkedett, így az egy évvel korábbi szinthez képest 9%-os volt az emelkedés. Az előző negyedévhez viszonyított 300 milliárd forintos bővülésből 110 milliárd forint a vállalati hitelállományhoz, míg 80 milliárd a háztartási hitelállományhoz kapcsolódott.

A **nettó vállalati hitelállomány** az előző negyedévhez képest 2%-kal, az egy évvel korábbi állományhoz képest 4%-kal bővült. Immár a **bruttó állomány is növekedni tudott az előző negyedévhez képest, így elérte az egy évvel korábbi szintet**. Az első negyedév során a nettó hiteltranzakciók alapján a mikro-, kis-, és középvállalatok hitelállománya összességében stagnált, mivel a mikro vállalatok hitelállomány-bővülése azonos mértékű volt a kis- és közepes vállalatok hitelállomány-csökkenésével. A nagyvállalatok esetében 5%-kal, az önálló vállalkozók körében 9%-kal emelkedett a hitelállomány. Az egy évvel korábbihoz képest a legnagyobb növekedés a kereskedelem, a pénzügyi szektorban és a gépiparban volt, míg a legerőteljesebb csökkenés az ingatlanügyletek és a vegyipar ágazatban.

A 2013-ban bevezetett **Növekedési Hitel Program** célzottan a vállalati hitelállomány bővülését tűzte ki célul, így kockázatmentes jövedelmet biztosított a bankoknak, de a piac alapvető problémáit nem oldotta fel. Az NHP ugyan hozzájárult a hitelállomány leépítésének lassításához, de elsősorban **helyettesítette** az amúgy is hitelképes ügyfelek számára nyújtott hitelezést. Ezt támasztja alá az is, hogy a kvv-szektor hitelállományának közel két-harmada NHP keretében nyújtott hitel. Az NHP kifutását követően a bankok a kis- és középvállalatoknak nyújtott **hitelállomány 170 milliárd forintos növelését vállalták**, a bruttó hitelállomány növekedése azonban **egyelőre elmarad** ettől. A Monetáris Tanács májusban döntött a Piaci Hitelprogram második szakaszáról, mely keretében júliusban tartják az első kamatswap tendert. A tender keretösszege 300 milliárd forint, mely hozzáadódik

50. ábra

**Hitelállományok negyedévenként,
2011-2017 (ezer milliárd forint)**

Forrás: MNB, GKI

az eddigi vállalatokhoz, tehát és kiváltképp azokat a bankokat jutalmazza, melyek az eredeti vállalatukat 100%-kal megemelik. A bankok az új vállalatokat várhatóan tranzakciós alapon és bruttó állományértékben is **teljesíteni fogják**.

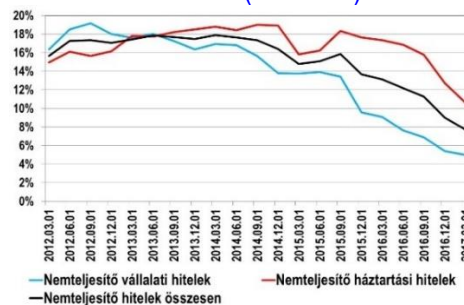
A bankok **vállalati portfóliója** az első negyedévben tovább javult; a tavaly évi végi 5,5%-ról a teljes vállalati állományon belül 5% alá csökkent a 90 napon túl késedelmes hitelek aránya. Ez elsősorban az első három hónap során értékesített nemteljesítő mikro- és nagyvállalati hitelek **mérlegből való kikerülésének** eredménye. A vállalati hitelek **nagyon koncentráltak**, a vállalatok többsége nem kap hitelt, míg a jó adósoknak nincs rá feltétlenül szüksége. A multinacionális cégeket részben anyavállalatuk finanszírozza. 2017-ben várhatóan **tovább javul** a banki hitelportfólió, ami elsősorban az egyre inkább **aktív faktoring piacnak** köszönhető. A bankok évekig nem tudtak megszabadulni nemteljesítő hiteleiktől, az elmúlt év során azonban piaci alapon sikerült értékesíteni azokat, elsősorban külföldi eszközzelők számára. A mindeddig inaktív állami eszközzelők, a MARK Zrt. értékesítését az MNB már bejelentette, piaci alapon talán már hozzá fog tudni járulni a banki portfóliók javításához.

A **lakossági hitelek** bruttó állománya 1,6%-kal emelkedett az első negyedévben, a tavalyi első negyedévhez képest pedig 3,3%-kal. A lakosság hitelállománya a válság előtti rekordszinthez képest 2016 végére közel 40%-kal esett. Az idei első negyedév során a lakáscélú és szabad felhasználású jelzáloghitelek állománya csökkent, míg a fogyasztási hitel és a gépjármű hitelek állománya emelkedett. Ez – minden bizonnyal **átmenetileg** - teljesen **eltér a korábbi trendtől**. A lakásépítést serkentő kormányzati intézkedések idén már várhatóan növelni kezdi a lakáshitelek állományát. A csökkenő lakáshitel-állomány azonban arra is utalhat, hogy az MNB új akciója, mely öszre „fogyasztóbarát” lakáshitelek kialakítását célozza meg, addig **kivárára** ösztönzi a lakosságot. A bankok lakossági hitelportfóliója is tovább **javult az első negyedévben**, a háztartások 90 napon túl késedelmes hiteleinek aránya 13%-ról 11% alá csökkent. Ez részben a csökkenő banki költségeknek köszönhető, főleg azonban e követelések banki értékesítésének. Ez utóbbi természetesen a lakosság számára nem érzékelhető – sőt az érintettek helyzete romolhat -, mivel a rossz hitelek csak a bankok mérlegéből kerültek ki.

A fogyasztóbarát lakáshitelek várhatóan az év harmadik negyedévével kezdene elterjedni, így ezt követően

51. ábra

Nemteljesítő hitelek aránya, 2012-2017 (százalék)

Forrás: MNB, GKI

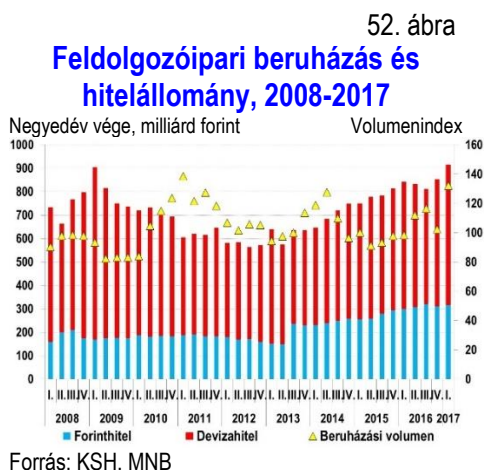
várható némi javulás a **lakáshitelek** piacán. A fogyasztóbarát hitelek ugyanakkor csökkentőleg hatnak a kamatfelárakra, így a bankrendszer jövedelmezőségére, ennek részletei azonban még nem teljesen tisztázottak. A **GKI** a következő két évben lakáshitel-piac bővülésére számít, ennek mértékét azonban a bankok érdekeltsége mellett nagymértékben befolyásolni fogja az **amerikai kamatemelési ciklus**, mivel 2018-2019-ben a hazai piaci kamatok ehhez igazodó esetleges emelkedése valószínűleg **érzékenyen érintené a lakossági hitelportfóliót**.

A bankok az első negyedévben jelentős eredményt realizáltak, megközelítve a tavalyi, sok egyszeri tétel miatt magas első negyedéves eredményt. A **kamateredmény azonban kissé tovább csökkent** az elmúlt időszakban folyamatosan jelentős likviditás és a zero infláció miatt eltűnt kamatprémium következtében.

A kieső kamateredményt a válság óta **emelkedő jutalék-, és osztalékeredmény** pótolta. A bankrendszer mérlege alkalmazkodott az új környezethez, hiszen a válság előtt az aggregált mérleg kétharmadát adták a hitelek, 2017 első negyedévében ez az arány már nem érte el a mérleg felét. A bankok a válság során jegybanki betétbe (korábban jegybanki kötvénybe) menekültek, míg ma már az MNB önfinanszírozási programja hatására az **állampapírok mérlegen belüli aránya emelkedik**. Mivel az MNB a kamatcsere-ügyletek révén átvállalja az állampapírok kamatkockázatát, az idén és jövőre is kockázat nélküli biztos bevételt garantál a bankoknak. A nyereségességét segíti a banki különadó folytatódó csökkentése; ez 2017-ben az adóalap 50 milliárd forintot meg nem haladó része után 0,15 százalék.

A meredekebbé váló hozamgörbe arra ösztönözte a bankokat, hogy **növeljék hitelfelvételük és -nyújtásuk lejáratí különbségét**, ami viszont növeli a bankrendszer **kockázatait**. A továbbra is széles körben alkalmazott különadók és a kiszámíthatatlan gazdaságpolitika továbbra is visszafogja a bankok hitelnyújtási és betétgyűjtési aktivitását. A korábbi évekhez képest példátlan mértékű, 42%-os működési költségnövekedést számoltak el a bankok a korábbi évek hasonló időszakához viszonyítva.

A jegyzett tőke alapján a **külföldi bankok év végi, előzetes mérlegekben való súlya ismét nagyobb lett, mint a hazaiaké, holott a magyar többség a hazai kormány és a jegybank kitüntetett célja**. Egy évvel korábban a bankrendszer jegyzett tőkéjének közel 54%-a hazai kézben volt, 2017 első negyedévében ez az

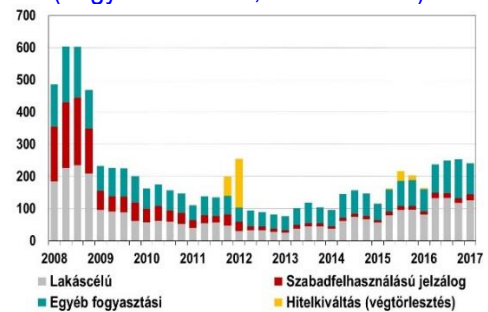

arány 49,3%-ra csökkent. (2016 második és harmadik negyedében ennél alacsonyabb is volt a hazai jegyzett tőke aránya.) Az **irányítás alapján** azonban a hazai bankok alkotják a többséget, ilyen megközelítésben tehát az aggregált bankrendszer mérlegének 55%-a belföldi tulajdonosokhoz köthető, ami az összesen 35 hitelintézetből 12 hazai hitelintézetet jelent.

A tulajdonosi szerkezetet az aggregált bankrendszer szintjén ugyan nem befolyásolta, de lezárult az **MKB Bank tulajdonosváltása**, a Konzum Befektetési Alapkezelő Zrt. szerzett 49%-os tulajdonosi és így szavazati jogot a bankban. Ez **komoly aggályokat** vet fel, hiszen az új tulajdonos más projektjeit, mint például a kiemelt beruházással nyilvánított Visonta Projekt Kft.-t is az MKB-Eximbank finanszírozta 15 milliárd forinttal, emellett kérdéses, hogy az esetleg szükségessé váló tőkeemelést miből fogja finanszírozni a tulajdonos.

53. ábra

Új lakossági hitelek, 2008-2017 (negyedévenként, milliárd forint)

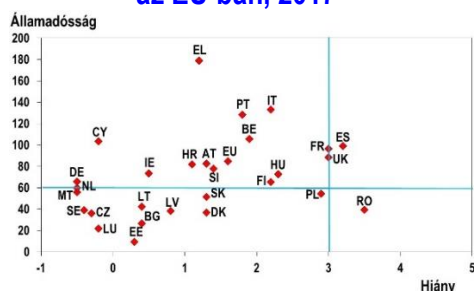

Forrás: KSH, GKI

10. Államháztartás, államadósság

Bár a GDP-arányos magyar államháztartási hiány 2016-ban egy hajszállal (1,6%-ról 1,8%-ra) emelkedett, s idén további, 0,5-1 százalékpontos növekedése várható, a deficit 2017-ben már hatodik éve lesz 3% alatt, az államadósság pedig csökkenő pályán. Mindennek árnyoldala a növekedéssel szemben az adószervezet, a nagy állami elosztási rendszerek leromlása, a költségvetési politika átláthatatlansága, a jövő felélése. Az egyensúly javulásában nagy szerepe volt az EU-támogatások kiadáshelyettesítő és bevételt generáló hatásának és a különféle kreatív költségvetési megoldásoknak. A kormányzat a választási gazdaságpolitika terhére a rezsicsökkentéshez hasonlóan ismét nagyrészt a vállalatokkal fizetett meg az erőltetett béremelések adóterhe révén, versenyképességük romlása árán. E módszerekkel – bár a választások előtt számos területen további költségek, s ezzel a hiány emelkedése várható – a deficit idén is 3% alatt maradhat, a GDP-arányos államadósság pedig kb. 0,5 százalékponttal, 73,5% körüli csökken. A GDP-arányos államháztartási hiány emelkedése azonban a gazdasági növekedés gyorsulásának időszakában kedvezőtlen, mivel így a strukturális egyenleg romlik, ami veszélyezteti az államadósság tartós leépítésének folyamatát.

54. ábra
Államháztartási hiány és
államadósság a GDP százalékában
az EU-ban, 2017

Forrás: Európai Bizottság, 2017 tavasz

A GDP-arányos államháztartási hiány **2016-ban** 1,8%, az előző évinél 0,2 százalékponttal magasabb, a GDP-arányos államadósság pedig 74,1%, a 2015. évinél 0,6 százalékponttal alacsonyabb volt. Noha az államháztartás pénzforgalmi egyenlege 2016. november végén példátlan módon csaknem 60 milliárd forint többletet mutatott, a 2016. évi hiány csaknem 850 milliárd forint lett. Ez jól illusztrálja, hogy az év során a **tényleges költségvetési folyamatok teljes mértékben elszakadtak** a költségvetési törvények által előírttól. A költségvetés korai elfogadása, majd az országgyűlés ellenőrző funkciójának szinte teljes kikapcsolása nemhogy kiszámíthatóbbá, de éppenséggel **kiszámíthatatlanabbá** tette a gazdasági folyamatokat. Továbbra is hiányzik költségvetési folyamatok havi lefutásának nyilvános előrejelzése, ami **hiteltelenné teszi** a kedvező tendenciákat is.

A 2016 nyár elején elfogadott 2017. évi költségvetés az idei évre 2,4%-os GDP-arányos deficitet irányzott elő. Ez **negatív fordulatot** jelentett az addigi folyamatos csökkentési törekvéssel szemben, hiszen 0,4 százalékponttal magasabb volt a 2016-ra előirányzottnál, valamint 0,7 százalékponttal magasabb a korábban, a 2015. évi konvergencia-programban és a 2016. évi költségvetésben várt 1,7%-nál. (Ráadásul 2016 tavaszán még napirenden volt a nullás költségvetés – igaz ötletszerű és homályos – ötlete is.) A 2017. évi költségvetést módosító törvényjavaslat a **deficitcélon nem változtatott**, a **makrogazdasági pálya viszont jelentősen módosult** az NGM 2016 decemberében készült, 2020-ig szóló prognózisának megfelelően.

A kormányzat által **2017-re** prognosztizált gazdasági pálya **optimistább** a **GKI** előrejelzésénél, a GDP-

növekedés dinamikájában a különbség több mint 0,5 százalékpont (a kormány 4,1%-ot, a **GKI** 3,5%-ot prognosztizál). Az adóbevételek szempontjából fontos **fogyasztási kiadások** esetében ugyancsak a kormány az optimistább (6 illetve 4,5%) Ugyanakkor a **GKI inflációs prognózisa** kb. 1 százalékponttal magasabb (2,5 illetve 1,6%) Az idei áfa-bevételeket csökkenti néhány termék áfa-kulcsának csökkentése, továbbá az áfa-visszatulási idő rövidítése (ez utóbbi a márciusi áfa-bevételekben egyszeri hatásként már markánsan meg is mutatkozott.) Valószínű, hogy az év hátralevő részében már nem lehet számítani az üzemanyagok árszínhez kötött extra jövedéki adójára. Mindez a **fogyasztáshoz kapcsolt adóbevételek szempontjából hasonló prognózist** jelent, bár a kormányzat valamivel optimistább.

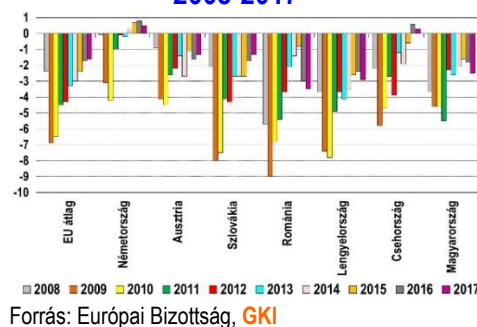
A **bruttó bér- és keresettőmeg** ugyancsak hasonló a kormány és a **GKI** előrejelzése szerint (13-13,5%), ami az ehhez kapcsolódó adóbevételeknél is hasonló prognózist jelent. A 2017. évi **legfontosabb adóváltozás** a munkáltatói járulék 5, majd 2018-ban további 2, bizonyos feltételek teljesülése esetén 2,5 százalékpontos csökkenése. 2017 januárjától 5%-ra mérséklődött néhány élelmiszer, s 18%-ra az éttermi szolgáltatások és az internet áfája, emelkedett viszont a cigaretta jövedéki adója. Megszűnt a kamatjövedelem 6%-os adója. Egységesen 9%-ra csökkent a társasági adó, tovább csökkent a bankadó, s emelkedett a „kata” bevételi határa.

A kormányzat által 2017-re prognosztizáltnál (1,6%) várhatóan kb. 1 százalékponttal gyorsabb infláció törvény szerint legalább ilyen mértékben **növeli a tervezetthez képest a nyugdíj-kiadásokat**. A kormány prognózisának valóra válása esetén (3,5% feletti GDP-növekedés és teljesülő államháztartási egyenleg) törvény szerint „**nyugdíjprémium**” kifizetésére kerül sor. Bár e kritériumok teljesülése korántsem vehető biztosra, tekintettel arra, hogy 2017-ben a nyugdíjprémium kifizetéséről „várható, becsült” számok alapján, nem sokkal az országgyűlési választások előtt kell dönteni, ez igen valószínűnek tűnik.

A minimálbér és a kötelező bérminimum drasztikus 2017. évi és jelentős 2018. évi emelése **szétterjedő**, az állami és önkormányzati szférát – beleértve ezek vállalatait is – érintő **béremelési igényt** váltott és vált ki. Mivel az érintett cégek egy részének (például a BKV-nak) erre nincs forrása, ez növeli a **költségvetési kiadások emelésére irányuló nyomást**. Ennek a választások közeledtével aligha tud és akar keményen ellenállni a kormányzat. Számítani kell az állami és önkormányzati tulajdonban levő vállalatok – különösen a „rezsicsökkentés” által sújtott

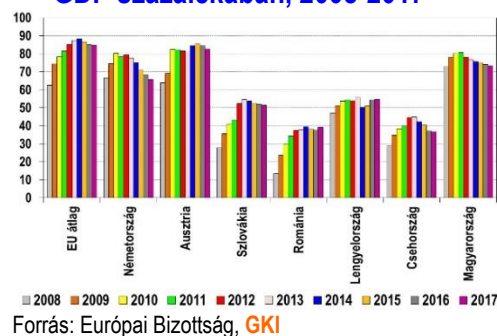
55. ábra

EU-tagországok államháztartási egyenlege a GDP százalékában, 2008-2017

56. ábra

EU-tagországok államadóssága a GDP százalékában, 2008-2017

ágazatokban – növekvő **veszteségességére**, állami források iránti igényére. Feltételezhető, hogy a választást megelőző évben sokféle egyéb, **feszültségoldó ad hoc kiadásnövelésre** kerül sor, amit csak felerősít a tervezettnél magasabb infláció. A nagy elosztó rendszerek állapota ezt szükségessé is teszi, más kérdés hogy működésük átalakítása nélkül ez kevésbé lesz hatékony.

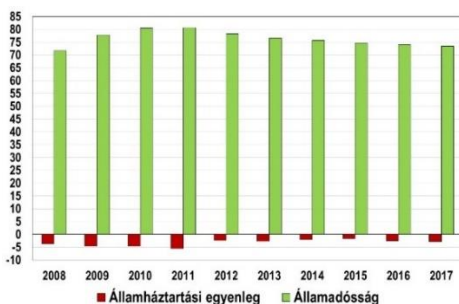
Az államháztartás központi alrendszerének hiánya 2017 első öt hónapjában 213 milliárd forint volt, az éves előirányzat mindössze 18%-a. E kedvező pénzforgalmi egyenleg (a tavalyi évhez hasonlóan) annak is köszönhető, hogy a 2015 előtti EU-s támogatások még folydogálnak, ugyanakkor az **új EU pályázati ciklusban nincs érdemi kifizetés az államháztartási körön túlra**. Emellett a hiányt egyszeri bevételek is csökkentették; mindenekelőtt az állami vagyonnal kapcsolatos befizetések (döntő részben a tavalyi termőföld-értékesítési bevételek idei elszámolása. De emelkedtek a fogyasztáshoz és lakossági jövedelmekhez kapcsolódó adóbevételek is. Idén tavalyhoz hasonlóan jelentős forrás a növekedési adóhitel is (GE).

A **2017-re** tervezett államháztartási hiány továbbra is a GDP 2,4%-a, a kiadási és bevételi oldal a törvénymódosítás során azonos összeggel emelkedett (ezen belül kedvező, hogy **némileg növekedtek** a tartalékok). A **GKI** ennél valamivel magasabb, **legalább 2,5%-os, de 3%-nál mindenképpen alacsonyabb** deficitre számít, mivel választás előtti években különösen erőteljes a nyomás a kiadások növelésére, továbbá a már most bizonytalannak látszó 2018. évi államháztartási deficit csökkentése érdekében a következő évről **előrehozott kiadások** végrehajtására. E lehetőségre a Költségvetési Tanács és az MNB is felhívta a kormány figyelmét. Ugyanakkor a kormány a választások előtt különösen tartani fogja magát a 3% alatti hiányhoz.

A GDP-arányos államháztartási hiány 2017.évi, a gazdasági növekedés gyorsulásának időszakában történő emelkedése következtében a **strukturális egyenleg romlik**, ami veszélyezteti az államadósság tartós, a gazdasági növekedés lassulásának időszakában is szükséges leépítési folyamatát. Az EU prognózisa szerint a strukturális deficit – amely 2016-ban alig haladta meg a 2%-ot – 2017-ben 3,4% lesz, az egyik legmagasabb az EU-ban. Így Magyarország nemhogy közeledne, de **távolodik a középtávú költségvetési céltól**, mely jelenleg a GDP 1,5%-a. Ez **ellentétes a „Stabilitási törvény”** azon megállapításával, miszerint szükséges, hogy az államháztartás tervezett egyenlege összhangban legyen a középtávú költségvetési cél elérésével. Ez akkor

57. ábra

Az államháztartási egyenleg és az államadósság a GDP százalékában, 2008-2017

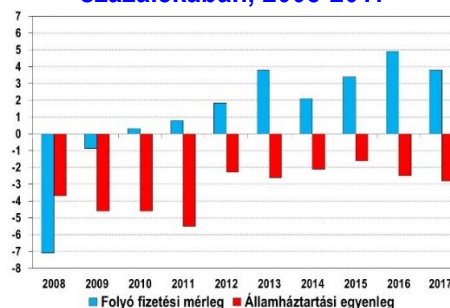
Forrás: KSH, MNB, **GKI**

is figyelmeztető, ha a strukturális egyenleg számítási módszere széleskörű vita tárgya, s alakulásához egyelőre nem kapcsolódnak szankciók az EU-ban. Ugyanakkor az **EU 2018-ra a GDP 1%-ának megfelelő kiigazítást tart szükségesnek a magyar költségvetési politikában.**

A 2017. évi költségvetési törvény módosítása 2017-re 71,4%-os GDP-arányos államadósságot vár, ami **2,7 százalékpontos csökkenés** lenne. Az Európai Bizottság 2017-re csak kissé több mint 1 százalékpontos csökkenést jelez előre. A **GKI** – tekintettel a kormányzat előrejelzésénél kisebb GDP- és valamivel nagyobb hiányprognózisára – **ennél szerényebb, évi 0,5-1 százalékpontos csökkenést** valószínűsít. Ez azt jelenti, hogy a GDP-arányos államadósság a 2016. évi 74,1%-ról 2017-ben 73,5% körülire csökkenhet (részben a kreatív módszerek alkalmazásának függvényében). A mérséklődés mértéke tehát **nem biztos, hogy teljesen eleget tesz** az EU adósságcsökkentési szabálya által igényelt, évi kb. 0,7 százalékpontnak, de **alapvetően elfogadható** lehet az EU-nak.

58. ábra

A folyó fizetési mérleg és az államháztartás egyenlege a GDP százalékában, 2008-2017

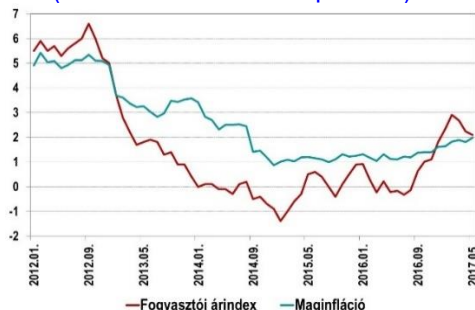

Forrás: KSH, MNB, **GKI**

11. Infláció, kamat, árfolyam

A 2014-2016-ban gyakorlatilag megszűnt infláció a tavalyi év utolsó hónapjaiban főleg az üzemanyagárak emelkedése következtében kezdett lendületet kapni, s februárban 2,9%-kal idei csúcsára ért. Az átlagos áremelkedés csökkenésében - májusban átlagosan már csak 2,1%-kal nőttek az árak - szintén az üzemanyagárak játszották a fő szerepet, de számítani kell arra is, hogy a béremelkedés költség és keresleti oldalról is árfelhajtó hatású. Éves átlagban 2,5% körüli áremelkedés várható. A monetáris politika továbbra is laza lesz, az alapkamat nem változik, szerepét a bankközi kamatok vették át. Éves átlagban 313 forintos euró prognosztizálható.

59. ábra
Infláció és maginfláció, 2012-2017
(előző év azonos hónap = 100)

Forrás: KSH, GKI

9. táblázat
Infláció árucsoportonként,
2013-2017 (előző év = 100)

	2013	2014	2015	2016	2017
Élelmiszerek	102,8	99,6	100,9	100,7	103
Szeszes italok, dohányárak	110,9	106,2	103	102,3	104
Ruházkodási cikkek	99,6	99,3	100	100,4	101,5
Tartós fogyasztási cikkek	98,1	99,5	100,8	100,5	100
Háztartási energia	91,5	88,3	97	100	100
Egyéb cikkek, üzemanyagok	100,5	99,5	95,5	97,5	104
Szolgáltatások	103,6	101,8	101,9	101,5	102
Összesen	101,7	99,8	100	100,5	102,5

Forrás: KSH, GKI

2016-ban a hazai fogyasztói árak 0,4%-kal emelkedtek. Ezen belül az „**egyéb cikkek és üzemanyagok**” ára 2,2%-kal mérséklődött a világpiaci energiaárak jellemzően alacsony szintje miatt. Az év során viszont emelkedett az élelmiszerek és a tartós fogyasztási cikkek ára (kb. 0,7%-kal), a szolgáltatásoké (1,5%-kal) és az élvezeti cikkeké (2,3%-kal). **2017 első öt hónapjának** átlaga azonban már 2,4% volt. Februárban az üzemanyag-árak már 20%-kal haladták meg az egy évvel korábbit. Márciusban viszont a világpiaci energiaárak ismét csökkenni kezdtek, s májusban már csak 5%-kal volt drágább az üzemanyag, mint egy évvel korábban. Az első öt hónapban azonban több mint 6%-kal emelkedett az „**egyéb cikkek és üzemanyagok**” árszínvonala. Átlag feletti volt az élvezeti cikkek áremelkedése, de 2%-os az élelmiszereké is. A **magainfláció** egy éve emelkedik, s idén tavasszal megközelítette a 2%-ot.

A tavalyi év eleji 30 dolláros hordónkénti olajár éves átlagban 44 dollárra emelkedett. Idén már a 60 dolláros hordónkénti árat vette célba a piac, de május végén ismét áresés kezdődött, s június közepére 47 dollárra csökkent a hordónkénti olajár. A határidős piacok a jelenlegi szintről való elmozdulást az év utolsó két hónapjára várják, de így is hordónként 50 dollár körüli ár prognosztizálható az év végére és a jövő év során. Ennek alapján 2017 folyamán az éves átlagos benzinár 3-4%-kal emelkedne (az ár a nagy fix adótartalom miatt nem növekszik arányosan az olajárral), ami a teljes infláció 0,5 százalékpontos emelkedését okozza.

A belső tényezők közül mindenekelőtt a költség- és vásárlóerő-oldalról egyaránt áremelést gerjesztő **gyors bérnövekedés** inflációs hatású. Az élvezeti cikkek adóemelése serkenti, néhány termék áfájának csökkentése fékezi az inflációt, bár a piaci hatások ez utóbbit részben ellensúlyozhatják. A nyári hónapokban a magas bázis miatt kissé fékeződhet az áremelkedés üteme, azonban a tavalyinál várhatóan rosszabb zöldség- és gyümölcstermés miatt emelkedő árak ezt ellensúlyozhatják.

Mindezek alapján az élvezeti cikkek (szeszesitalok, dohányárak) várhatóan 3% körül drágulnak, ami hozzávetőlegesen 0,3 százalékponttal emeli a 2017. évi inflációt. Az élelmiszerek árszínvonala a 2016-os alacsony világpiaci árak és a részleges áfa-csökkentés miatt alacsony maradt, így 2017-ben legalább 2,5%-kal emelkednek az árak. A tartós fogyasztási és a ruházati cikkek fogyasztói ára viszont várhatóan minimálisan emelkedik vagy stagnál. A szolgáltatások esetében továbbra is átlag körüli, vagy kissé azt meghaladó áremelkedés várható.

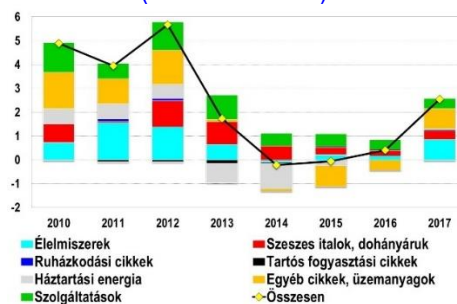
A magyar monetáris politika 2012 nyarától több hullámban, de folyamatosan csökkentette a jegybanki alapkamatot, ami 7%-ról 2016. május végére 0,9%-ra esett, azóta változatlan. A Monetáris Tanács azonban a lazítás más, nem konvencionális lehetőségeit is alkalmazta, hiszen a kamatfolyosó felső korlátja és az alapkamat közötti különbség eltűnt, az alsó korlát pedig negatív tartományba került. A GKI a jelenlegi 0,9%-os alapkamat fenntartását prognosztizálja 2017 végéig. Ennek oka az alacsony kamatoktól várt hitelezési ösztönzés, a magyar államháztartás minél olcsóbb finanszírozása, valamint a jegybank nyereségességének minél további fenntartása. Hangsúlyozni kell azonban, hogy a pénzügyi folyamatok elszakadtak az alapkamat által determinált pályától, s az alapkamat szerepét a bankközi piaci kamatok vették át.

Az MNB az irányadó instrumentum (három hónapos betét) mennyiségi korlátozásával a kamat változtatása nélkül bővíti a bankrendszer likviditását, csökkenti a piaci kamatokat, s alakítja át a bankközi piacot. Ez viszont csorbítja az elvileg fő eszközének számító alapkamatnak a hatékonyságát, hiszen a kamatfolyosó alsó korlátja válik a fő befolyásoló tényezővé. Míg a korábbi években a BUBOR teljes mértékben rásimult az alapkamatra, ez az MNB bankközi hitelpiac „felélesztését” célzó lépései hatására megváltozott, s a BUBOR jelentősen az alapkamat alá került.

A változást érzékelteti, hogy míg 2016 első negyedében az irányadó instrumentum a bankrendszer eszközeinek 10%-át tette ki (2014-ben ez az arány 17,5% volt), a 2017. januári adatok szerint a bankrendszer eszközeinek már csak 2%-a volt három hónapos jegybanki betétben. Ez jelentős keresletbővülést okozott az állampapírpiacon, ami leszorította a rövid távú hozamokat, s a korábbinál jóval meredekebbé tette a hozamgörbét. Ennek hátránya, hogy a rövid távú finanszírozás felé tereli az államadóságszámot. Emellett a bankok és az államháztartás összefonódása egy esetleges pénzpiaci zavar esetén

60. ábra

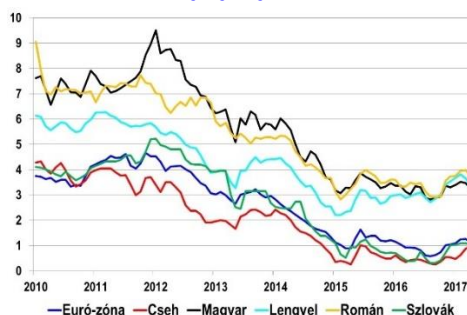
Az infláció szerkezete, 2010-2017 (előző év = 100)

Forrás: KSH, GKI

61. ábra

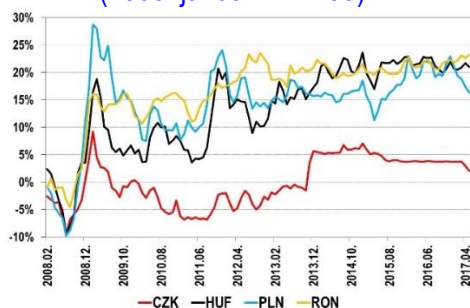
Tíz éves állampapírok hozama, 2010-2017

Forrás: ÁKK

62. ábra

**Régiós devizák leértékelődése az
euróhoz képest, 2008-2017**
(2008. január 2. = 100)

Forrás: ECB, GKI

kumulatív hatásokkal járhat, ezért az **önfinanszírozási program az EKB kritikáját is kiváltotta**. Az NHP kifutása miatt az MNB-nek a jelenlegi likviditás szint fenntartásához egyre kevesebb forrásra van szüksége, ezért 2017. második negyedévre 500 milliárd forintban korlátozta a három hónapos betét volumenét.

A többletlikviditás amellett, hogy jelentősen leszorította a bankközi piac kamatait, elsősorban az **egynapos jegybanki betétben** jelent meg. Ez sajátos módon **bevételt generál a jegybank számára**, hiszen a kamatláb jelenleg negatív, és az év során várhatóan az is marad.

A Fed kamatemelési ciklusa komoly **kockázatot** jelent a hazai monetáris politika számára. Az EU laza monetáris politikája és az MNB által meghirdetett „önfinanszírozási program” azonban ez ellen **rövidtávon védőhálót** nyújt.

A **forint árfolyama** hosszú távon trendszerűen gyengül, ez a folyamat azonban lelassult. 2013-ban 1 euró 297 forintot, 2014-ben 308,7, 2015-ben 309,9, 2016-ban 311,5 forintot ért. Az euró idén várható átlagos árfolyama **313 forint**.

12. Külső egyensúly

Magyarország folyó fizetési és tökemérlege 2009 és 2015 között évről évre szinte folyamatosan növekvő többletet mutatott, ami 2015-ben elérte eddigi csúcsát, a 8,7 milliárd eurót. Ez 2016-ban a kiugró külkereskedelmi aktívum ellenére, az EU-források csökkenő beáramlása következtében 6,1 milliárd euróra mérséklődött. 2017-ben viszont a külkereskedelmi aktívum némi csökkenése ellenére, az EU-támogatások újraindulása következtében a külső finanszírozási képesség 7,5 milliárd euróra növekedése várható, ami a GDP 6,3%-a. A külföldi tőke nettó beáramlása tavaly lendületet kapott, ez idén – enyhébb mértékben – folytatódhat.

Az **árak és szolgáltatások** külkereskedelmének aktívuma 2016-ban 11,6 milliárd euró volt, 2017-ben – az áruforgalmi aktívum csökkenése és a szolgáltatási aktívum ennél kisebb bővülése következtében – valamivel kisebb összeg várható. A **jövedelmek ki- és beáramlásának** passzívuma 2016-ban 6 milliárd eurót tett ki, ami idén várhatóan emelkedik. Végeredményben a folyó fizetési mérleg aktívuma a 2016. évi 5,5 milliárdról 2017-ben 4,5 milliárd euró körülre csökken.

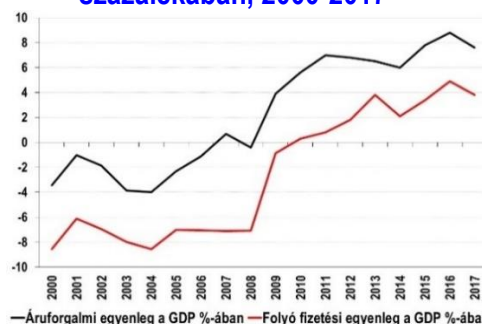
A **fejlesztési célú nettó EU-támogatások** az előző európai uniós költségvetési periódus végéhez közeledve 2015-ben csúcsukra jutottak, 5 milliárd euróra rúgtak. Összegük az előző programozási periódus kifizetésével 2016-ban 0,6 milliárd euróra esett vissza, de 2017-ben valószínűsíthetően 3 milliárd euróra nő. Így a külső finanszírozási képesség a 2016. évi 6,1 milliárd euróról 2017-ben 7,5 milliárdra emelkedik, ami a GDP 6,3%-ának felel meg.

A **külföldi működőtőke-befektetések** és a hazai beruházások szempontjából egyaránt kiszámíthatatlan üzleti környezet ellenére az MNB adatai alapján a működőtőke-áramlás egyenlege 2015-ben 1 milliárd euró, 2016-ban 3,1 milliárd euró beáramlás volt. A folyamatban feltehetően a tőke kivonás lehetőségeinek csökkenése, a Magyarországon megtermelt profit újra befektetése, illetve az Apolló gumiabroncs-gyár beruházása áll. Ugyanakkor a külföldi működőtőke-befektetések ösztönzése **egyre költségesebb**: 2015-ben egyes számítások szerint új munkahelyenként 9,8 millió forint, 2016-ban 12,2 millió forint támogatást adott a kormány, miközben 2005-2010-ben ez még csak 4,6 millió forint volt.

Magyarország **nettó külföldi adósságállománya** (közvetlen befektetések cégen belüli hitelek nélkül) 2016 végén 20,7 milliárd euró volt, 6,5 milliárd euróval kevesebb, mint 2015 végén. A csökkenés a bankszektor külső adóssága leépítésének a következménye, amelynek – a forintosításnak - devizafedezetét az EU-transzferek alapozták meg. Ugyanakkor az államháztartás és az MNB

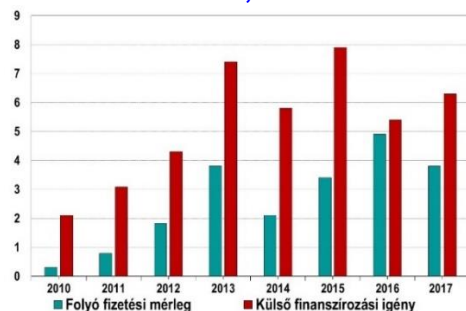
63. ábra

Az áruforgalmi és a folyó fizetési mérleg egyenlege a GDP százalékában, 2000-2017

Forrás: KSH, MNB, GKI

64. ábra
A folyó fizetési mérleg egyenlege és
a külső finanszírozási igény a GDP
százalékában, 2010-2017

Forrás: MNB, GKI

részesedése 3,3 milliárd euróval emelkedett 2015 végéhez képest. Magyarország külföldi nettó adósságának 80%-a rövid lejáratú.

Az **MNB devizatartaléka** a 2016. végi 30,2 milliárd euróról 2017. május 31-i állapot szerint 24,4 milliárd euróra csökkent, ami a nemzetközi befektetők által is figyelt standard tartalék-megfelelési mutatók alapján **elfogadható** szint. A csökkenés döntően a devizaalapú lakossági hitelek forintosításához kapcsolódó banki lehívásokra és az államadósság növekvő mértékű forint alapú finanszírozására vezethető vissza, de szerepet játszik benne a rövid lejáratú külső adósság csökkenése is.

Magyarország **bruttó külső (re)finanszírozási szükséglete** elsősorban a rövid lejáratú külső adósság visszaesése és a külső finanszírozási képesség erősödése nyomán a 2014. évi 22 milliárd euróról 2015-ben 13 milliárd euróra (a GDP 12%-ára) csökkent, ami kedvező.

2016-ban mindhárom nagy nemzetközi hitelminősítő a **befektetésre ajánlott** kategóriába - igaz, annak legaljára - sorolta Magyarországot. Idén **legjobb esetben a kilátások javítására** lehet számítani.

13. Az előrejelzés kockázatai

A GKI növekedési és inflációs előrejelzésénél 2017-ben egyaránt a kissé magasabb értéknek van nagyobb esélye, mint az alacsonyabbnak. A GDP-növekedés két fő bizonytalansági tényezője a beruházás és a mezőgazdasági termelés, az inflációnál a vásárlóerő és a világpiaci energiaárak alakulása.

2016-ban a **mezőgazdasági GDP** csaknem 17%-kal emelkedett, itt 2017-ben a kedvezőtlenebb időjárás miatt csökkenés várható. Mivel a magyar mezőgazdaság fejletlenségéből adódóan nagyon kitett az időjárásnak, szélsőséges kilengések is elképzelhetők. 2010 óta négy évben volt kétszámjegyű növekedés és két évben kétszámjegyű (több mint 20%-os) visszaesés, s mindössze egyszer 5% körüli változás. A **GKI** által várt 10%-os csökkenésnél az agrár-GDP nagyobb esése is elképzelhető. A **kiskereskedelmi** forgalom az első hónapokban meglepően szerény mértékben emelkedett, itt a gyorsulás mértéke igen bizonytalan.

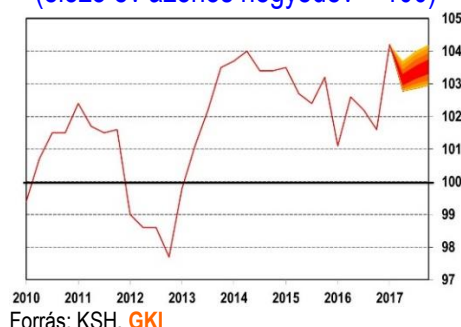
Az EU-támogatások kezdődő dagálya a **beruházásokat** visszaesésből növekedésbe viszi. A tavalyi, vártnál is sokkal drasztikusabb visszaesés után, az első negyedévi 28%-os bővülés messze meghaladja az év egészére bárki által gondoltat. Itt az év egészében markáns lassulás várható. Végeredményben tehát 2017-ben a beruházások az első negyedévinél lényegesen alacsonyabb bővülése várható. (Az állóeszköz-felhalmozás éven belüli megoszlása egyébként sem időarányos, az első negyedév részaránya csak 15% körüli szokott lenni.) Ugyanakkor a **GKI** által várt 12%-os beruházási dinamikanál **gyorsabb emelkedésnek** lényegesen nagyobb az esélye, mint a lassabbnak. A gyors bérkiáramlás elvileg a **fogyasztás most vártnál dinamikusabb bővülését** is megalapozza.

Az **infláció** esetében az energiaárak és a jövedelmek alakulása a kulcskérdés – utóbbi költség- és keresleti oldalról is inflációs hatású -, s a magasabb áremelkedési ütemnek nagyobb a valószínűsége, mint a kisebbnek. Ezt valószínűsíti, hogy várhatóan tavalyinál gyengébb lesz a termés zöldség-gyümölcsből, ami árfelhajtó hatású.

Az ideai folyamatokat ugyan közvetlenül még nem érinti, de a **magyar gazdaság középtávú pályája szempontjából** fontos, hogy az EU-ban – a kormányzat által korábban gondoltól eltérően – napirendre kerül a szoros együttműködésre kész országok **integrációjának elmélyítése**. Ez ugyanis az **EU perifériájára** szoríthatja Magyarországot, miközben a korábbinál minden bizonnyal kevésbé számíthat a jelenlegi működése szempontjából meghatározó fontosságú EU-transzferekre.

65. ábra

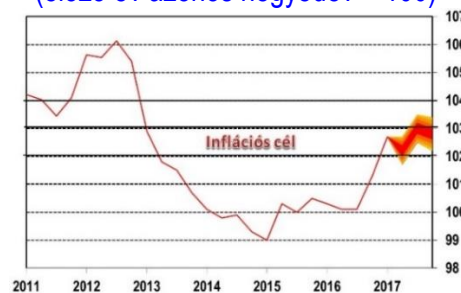
A GDP legyezőábrája, 2010-2017
(előző év azonos negyedév = 100)

Forrás: KSH, **GKI**

66. ábra

Az infláció legyezőábrája, 2010-2017
(előző év azonos negyedév = 100)

Forrás: KSH, **GKI**

Statisztikai függelék

Függelék jegyzéke

1. A GDP termelése, 1996-2017	51
2. A GDP felhasználása, 1989-2017	52
3. A bruttó termelés volumene, 1989-2017	52
4. Egyensúlyi mutatók, 1991-2017	53
5. Munkaügyi és jövedelmi mutatók, 1990-2017	53
6. Pénzügyi mutatók, 1989-2017	54
7. Világgazdasági árak, árfolyamok és kamatok, 2000-2017	54
8. Világgazdasági növekedési ütemek, 2000-2017	55

1. függelék

A GDP termelése, 1996-2017 (előző év = 100)

	GDP	Mezőgazdaság, vad- és erdőgazdálkodás, halászat	Ipar	Építőipar	Kereskedelem	Szállítás, raktározás	Információ, kommunikáció
1996	100,0	104,9	104,5	93,0	98,4	93,8	118,3
1997	103,3	96,0	111,3	107,2	104,2	108,1	115,2
1998	104,2	104,4	107,3	108,1	102,3	98,5	113,3
1999	103,2	103,2	105,3	106,8	101,2	104,9	109,9
2000	104,2	90,0	102,7	110,0	110,9	102,2	106,7
2001	103,8	112,9	103,2	107,3	99,9	115,2	107,2
2002	104,5	83,9	105,8	112,6	109,3	101,4	114,8
2003	103,8	103,2	105,1	99,4	104,4	98,1	110,4
2004	105,0	150,0	105,3	101,7	103,0	106,1	103,0
2005	104,4	94,3	104,0	110,7	107,1	104,6	106,8
2006	103,9	93,4	106,2	96,2	109,3	104,8	105,5
2007	100,4	78,5	107,5	92,7	100,3	106,8	105,7
2008	100,9	155,6	95,7	89,9	99,7	94,1	101,8
2009	93,4	88,6	86,9	96,2	83,4	91,9	106,3
2010	100,7	77,9	108,1	90,2	98,6	102,6	101,1
2011	101,7	115,4	100,5	102,8	103,1	100,2	103,2
2012	98,4	79,1	97,9	93,6	99,5	101,3	101,2
2013	102,1	114,7	97,5	106,1	107,0	101,9	104,3
2014	104,0	117,0	105,9	110,5	104,1	101,8	104,0
2015	103,1	94,9	108,2	101,5	104,6	101,4	101,6
2016	102,0	116,8	100,8	82,1	106,0	102,5	103,7
2017	103,5	90	104,5	120	105	103	104

Forrás: KSH, 2017: GKI

1. függelék (folytatás)

A GDP termelése, 1996-2017 (előző év = 100)

	GDP	Pénzügyi, biztosítási tevékenység	Ingatlan-ügyletek	Szakmai, tudományos, műszaki, adminisztratív szolgáltatások	Közigazgatás, védelem, egészségügy, oktatás	Művészet, szórakoztatás, szabad idő és egyéb szolgáltatás
1996	100,0	86,2	103,6	113,8	100,1	91,0
1997	103,3	72,9	101,0	102,8	101,2	95,7
1998	104,2	99,8	94,0	102,9	106,5	98,0
1999	103,2	82,7	103,3	103,9	101,7	104,5
2000	104,2	110,4	100,7	108,0	103,7	105,9
2001	103,8	97,5	97,2	113,4	98,8	110,1
2002	104,5	106,6	98,2	108,6	102,2	107,2
2003	103,8	105,1	105,6	104,5	103,9	95,5
2004	105,0	104,6	99,4	99,8	101,9	99,0
2005	104,4	104,0	105,8	105,6	102,5	104,7
2006	103,9	99,7	107,2	106,4	100,6	100,0
2007	100,4	94,3	99,6	99,2	96,1	101,8
2008	100,9	99,9	101,1	103,0	100,5	102,8
2009	93,4	101,1	103,3	96,9	99,8	95,0
2010	100,7	94,5	98,5	102,0	101,2	101,6
2011	101,7	94,8	102,4	103,0	101,7	102,6
2012	98,4	96,7	98,8	100,8	101,6	97,5
2013	102,1	95,0	100,8	104,2	106,7	101,9
2014	104,0	97,0	100,0	105,4	100,6	107,0
2015	103,1	100,2	102,0	102,9	99,9	98,9
2016	102	98,9	101,2	106,3	101,3	101,4
2017	103,5	101	102	104	101	102

Forrás: KSH, 2017: GKI

2. függelék

A GDP felhasználása, 1989-2017 (előző év = 100)

	GDP összesen	Belföldi felhasználás	Egyéni fogyasztás	Közösségi fogyasztás	Állóeszköz-felhalmozás	Export	Import
1989	100,6	100,0	99,8	58,8	100,9	98,5	96,4
1990	96,5	96,9	96,4	102,6	92,9	94,7	95,7
1991	88,1	90,9	94,4	97,3	89,6	86,1	93,9
1992	96,9	96,4	100,0	104,9	97,4	102,1	100,2
1993	99,4	109,9	101,9	127,5	102,0	89,9	120,2
1994	102,9	102,2	99,8	87,3	112,5	113,7	108,8
1995	101,5	96,9	92,9	95,9	95,7	113,4	99,3
1996	100,0	99,2	97,5	96,6	104,6	109,2	107,1
1997	103,3	103,7	100,9	103,0	108,7	122,8	124,0
1998	104,2	107,5	103,2	105,0	112,0	115,5	122,6
1999	103,2	104,1	105,8	101,7	108,0	111,8	113,3
2000	104,2	103,7	102,9	101,2	105,2	124,9	123,1
2001	103,8	101,9	104,1	104,7	102,7	108,8	105,8
2002	104,5	106,4	107,7	103,8	107,8	105,7	108,7
2003	103,8	105,8	107,5	106,3	101,3	106,3	109,5
2004	105,0	105,1	102,2	101,4	107,6	117,9	117,3
2005	104,4	101,6	103,0	102,4	103,6	112,9	107,8
2006	103,9	101,6	101,7	100,0	100,7	119,5	115,5
2007	100,4	99,0	99,4	94,8	104,2	116,1	113,9
2008	100,9	100,2	99,6	103,1	101,0	106,9	106,0
2009	93,4	90,8	94,4	103,2	91,7	88,6	85,3
2010	100,7	99,4	97,2	102,2	90,5	111,3	110,2
2011	101,7	99,8	100,7	100,0	98,7	106,5	104,4
2012	98,4	97,0	97,8	99,7	97,0	98,2	96,5
2013	102,1	102,3	100,5	106,5	109,8	104,2	104,5
2014	104,0	104,6	102,1	109,2	109,9	109,8	110,9
2015	103,1	101,4	103,1	100,6	101,9	107,7	106,1
2016	102,0	101,5	104,2	100,1	84,5	105,8	105,7
2017	103,5	104	103,5	100	112	106,5	107,5

Forrás: KSH, 2017: GKI

3. függelék

A bruttó termelés volumene, 1989-2017 (előző év = 100)

	Mezőgazdaság	Ipar	Építőipar	Kiskereskedelem
1989	100,0	95,0	101,6	-
1990	98,2	90,7	86,2	-
1991	93,8	81,6	91,7	71,2
1992	79,9	90,3	101,5	96,3
1993	90,4	104,0	102,6	103,2
1994	103,0	109,6	112,1	-
1995	102,6	104,6	82,4	91,7
1996	106,3	103,4	99,9	95,1
1997	96,3	111,2	109,7	98,4
1998	97,8	112,5	113,1	112,3
1999	99,6	110,4	108,3	107,9
2000	93,6	118,1	104,7	102,0
2001	114,2	103,7	107,7	105,4
2002	92,4	103,2	117,5	108,8
2003	95,9	106,9	102,2	109,0
2004	122,0	107,8	106,8	105,8
2005	90,0	106,8	118,8	105,5
2006	95,1	109,9	99,3	104,1
2007	85,0	107,9	84,8	97,0
2008	128,0	100,0	94,6	98,1
2009	90,0	82,2	96,7	95,9
2010	85,0	110,6	88,1	97,7
2011	110,0	105,6	94,1	100,3
2012	90,8	98,2	91,7	98,1
2013	122,0	101,1	109,7	101,6
2014	112,0	107,7	113,4	105,2
2015	87,1	107,5	103,0	105,8
2016	108,7	100,9	81,2	104,7
2017	90	105,5	120	104

Forrás: KSH, 2017: GKI

4. függelék

Egyensúlyi mutatók, 1991-2017 (a GDP százalékában)

	Áruforgalmi egyenleg	Folyó fizetési mérleg egyenlege	Külső finanszírozási igény	Államháztartás egyenlege (ESA)
1991	-0,4	0,8	0,8	-2,1
1992	-0,3	0,8	0,8	-7,0
1993	-8,6	-9,0	-9,0	-5,6
1994	-9,0	-9,4	-9,4	-8,4
1995	-0,3	-3,4	-3,4	-8,7
1996	0,5	-3,8	-3,5	-4,4
1997	1,2	-4,1	-3,8	-5,6
1998	-1,8	-7,2	-6,7	-7,5
1999	-2,8	-7,8	-7,8	-5,1
2000	-3,9	-8,4	-7,8	-3,0
2001	-6,0	-5,8	-5,2	-4,1
2002	-4,7	-6,3	-6,0	-8,9
2003	-5,6	-8,0	-8,1	-7,2
2004	-4,7	-8,5	-8,4	-6,4
2005	-3,2	-7,0	-6,3	-7,9
2006	-2,6	-7,0	-6,2	-9,4
2007	-0,1	-7,1	-6,4	-5,1
2008	-0,4	-7,1	-6,1	-3,7
2009	3,9	-0,9	1,0	-4,6
2010	5,6	0,3	2,1	-4,6
2011	7,0	0,8	3,1	-5,5
2012	6,8	1,8	4,3	-2,3
2013	6,5	3,9	7,4	-2,6
2014	6,0	2,2	5,8	-2,1
2015	7,8	3,7	7,9	-1,6
2016	8,8	5,5	5,4	-1,8
2017	7,6	3,8	6,3	-2,5

Forrás: KSH, NGM, MNB. 2017: GKI

5. függelék

Munkaügyi és jövedelmi mutatók, 1990-2017

	Bruttó átlagkereset	Nettó átlagkereset (előző év = 100)	Reálkereset	Munkanélküliségi ráta (éves átlag, százalék)
1990	128,6	121,7	94,3	-
1991	133,4	128,1	93,0	-
1992	124,3	120,7	98,6	9,9
1993	121,9	117,7	96,1	12,1
1994	122,6	125,3	107,2	10,9
1995	116,8	112,3	87,8	10,3
1996	120,4	116,9	95,0	10,0
1997	122,3	126,0	104,9	8,8
1998	118,3	118,4	103,6	7,8
1999	113,9	110,9	102,5	7,0
2000	113,5	111,4	101,5	6,4
2001	118,2	116,4	106,4	5,7
2002	118,3	119,6	113,6	5,8
2003	112,0	114,3	109,2	5,9
2004	106,2	105,7	98,9	6,1
2005	108,8	110,0	106,3	7,2
2006	108,1	107,6	103,5	7,5
2007	108,0	103,0	95,2	7,4
2008	107,5	106,8	100,7	7,8
2009	100,5	101,7	97,6	10,0
2010	101,3	106,9	101,9	11,2
2011	105,2	106,4	102,4	11,0
2012	104,6	102,0	96,5	11,0
2013	103,4	104,9	103,1	10,2
2014	103	103	103,2	7,7
2015	104,2	104,2	104,3	6,8
2016	106,2	107,8	107,4	5,1
2017	111	111	108,5	4

Forrás: KSH, 2017: GKI

6. függelék

Pénzügyi mutatók, 1989-2017

	Fogyasztói árindex (éves átlag, előző év = 100)	Jegybanksi alapkamat (az év végén, százalék)	Forint/euró	Forint/dollár
			(éves átlag)	
1989	117,0	-	65,1	59,1
1990	128,9	22,0	80,5	63,2
1991	135,0	22,0	92,7	74,8
1992	123,0	21,0	102,1	79,0
1993	122,5	22,0	107,5	92,0
1994	118,8	25,0	124,8	105,1
1995	128,2	28,0	162,7	125,7
1996	123,6	23,0	191,2	152,6
1997	118,3	20,5	210,9	186,8
1998	114,3	17,0	241,0	214,5
1999	110,0	14,5	252,8	237,3
2000	109,8	11,0	260,0	282,3
2001	109,2	9,8	256,7	286,5
2002	105,3	8,5	243,0	258,0
2003	104,7	12,5	253,5	224,4
2004	106,8	9,5	251,7	202,6
2005	103,6	6,0	248,0	199,7
2006	103,9	8,0	264,3	209,8
2007	108,0	7,5	251,3	183,4
2008	106,1	10,0	251,2	170,9
2009	104,2	6	280	201,4
2010	104,9	5,5	275,4	211,8
2011	103,9	7	279,2	200,9
2012	105,7	6	289,4	226,1
2013	101,7	3	296,9	223,3
2014	99,8	2,1	308,7	232,5
2015	99,9	1,35	309,9	279,3
2016	100,4	0,9	311,5	280,6
2017	102,5	0,9	313	285

Forrás: KSH, 2017: GKI

7. függelék

Világ gazdasági árak, árfolyamok és kamatlábak, 2000-2017

	2000	2002	2004	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kőolajár Brent dollár/hordó	28,3	25,0	38,0	65,4	72,7	97,5	62	79,6	111	112	109	100	52,4	44,1	55,0
Kőolajár Brent euró/hordó	30,8	26,6	30,6	52,3	53,1	66,3	43,2	59,8	79,8	87,5	82,6	75,2	47,2	39,8	49,5
Árfolyam (USD/EUR)	0,92	0,94	1,24	1,25	1,37	1,47	1,39	1,32	1,39	1,28	1,32	1,33	1,11	1,11	1,1
EU-27 inflációs ráta (%)	2,4	2,5	2,3	2,3	2,4	3,7	1,0	2,1	3,1	2,6	1,5	0,5	0,0	0,3	1,8
Nyersanyagok árszint változása, dollárban (%)	4,8	1,1	14,9	22,3	12,4	14,1	-18,0	26,2	18,5	-9,7	-1,4	-4,3	-17,3	-1,5	8,5
• Élelmiszerek	2,5	1,9	12,4	10,3	12,6	21,6	-12,5	9,8	13,1	0,2	3,2	-3,7	-15,7	-2,6	3,1
• Mezőgazdasági nyersanyag	4,4	5,2	6,7	9,1	11,3	7,7	-17,0	31,1	32,5	-15,9	-4,7	3,8	-14,3	2,9	6,0
• Fémek és ásványok	12,2	-4,3	32,2	53,4	12,9	9,5	-25,7	46,6	15,2	-15,8	-4,9	-11,1	-22,5	-3,9	20,1
3 hónapos kamatláb (LIBOR, éves átlag, %)															
USA	6,5	1,8	1,6	5,2	5,3	3,2	0,9	0,5	0,5	0,4	0,4	0,3	0,5	0,9	1,2
Japán	0,2	0,1	0,0	0,2	0,7	0,7	0,3	0,2	0,3	0,2	0,3	0,2	0,1	0,0	-0,2
Eurózóna	4,4	3,4	2,1	3,1	4,3	4,6	1,2	0,8	1,0	0,6	0,2	0,2	-0,02	-0,3	-0,4

Forrás: IMF, Európai Bizottság, GKI

Világ gazdasági növekedési ütemek, 2000-2017
(százalékos változás az előző évhez képest)

	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2016 (1999=100)	2017
Világtermelés (GDP)	4,7	4,6	5,5	4,0	3,4	3,3	3,4	3,2	3,0	184,3	3,4
- Ipari országok	3,7	2,6	2,7	1,8	1,2	1,5	2,1	2,4	1,8	133,3	2,1
USA	3,7	3,1	2,5	1,6	2,2	1,7	2,4	2,6	1,6	136,1	2,2
Japán	2,4	1,9	4,7	-0,5	1,5	2,0	0,3	1,2	1,0	117,4	1,2
EU-28	3,8	2,0	2,1	1,7	-0,5	0,2	1,6	2,2	1,9	127,1	1,9
Nagy-Britannia	4,0	2,2	1,5	1,5	1,3	1,9	3,1	2,2	1,8	135,3	1,8
Gazdasági és Monetáris Unió	3,8	1,7	2,1	1,5	-0,9	-0,3	1,2	2,0	1,8	122,7	1,7
Németország	3,2	0,8	4,1	3,7	0,5	0,5	1,6	1,7	1,9	124,7	1,6
Franciaország	4,1	1,9	2,0	2,1	0,2	0,6	0,6	1,3	1,2	124,6	1,4
Olaszország	3,0	0,7	1,7	0,6	-2,8	-1,7	0,1	0,8	0,9	104,0	0,9
Ausztria	3,4	2,5	1,9	2,8	0,7	0,1	0,6	1,0	1,5	127,5	1,7
Spanyolország	5,1	3,6	0,0	-1,0	-2,9	-1,7	1,4	3,2	3,2	132,0	2,8
Hollandia	3,5	2,0	1,4	1,7	-1,1	-0,2	1,4	2,0	2,2	125,6	2,1
Finnország	5,0	2,9	3,0	2,6	-1,4	-0,8	-0,6	0,3	1,4	125,6	1,3
- FÁK	9,0	6,0	5,0	4,8	3,5	2,1	1,0	-2,3	0,3	200,6	1,6
Oroszország	10,0	6,4	4,5	4,3	3,5	1,3	0,7	-2,8	-0,2	188,1	1,2
Ukrajna	5,9	2,7	4,0	5,0	3,5	3,0	-6,6	-9,9	2,3	143,4	2,0
- Ázsia	6,5	8,3	9,8	7,7	6,9	6,7	6,5	6,5	6,4	334,5	6,4
Kína	8,0	10,4	10,6	9,5	7,9	7,8	7,3	6,9	6,7	454,4	6,6
India	3,9	9,5	11,0	7,3	5,2	6,2	6,9	7,5	7,1	320,3	7,2
Dél-Korea	8,5	4,0	6,5	3,7	2,3	2,9	3,3	2,6	2,8	194,4	2,7
- Latin-Amerika	4,3	4,7	6,0	4,6	3,0	2,9	1,1	-0,1	-1,0	160,4	1,2
- Közel-Kelet és Észak-Afrika	5,1	5,3	5,4	3,3	4,1	1,9	2,3	2,4	3,3	185,4	2,3
- Fekete-Afrika	3,3	6,0	5,8	4,7	4,1	5,1	4,9	3,4	1,2	214,7	2,6
Világkereskedelem*	28,3	8,0	12,6	7,0	3,0	3,6	3,6	2,7	2,0	264,0	3,5

Forrás: OECD, IMF, Európai Bizottság, **GKI**